

Zajištění bezpečnosti příslušníků Vězeňské služby ČR při výkonu jejich povolání

Patrik Neuer

Bakalářská práce
2021

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Patrik Neuer
Osobní číslo: L18272
Studijní program: B2825 Ochrana obyvatelstva
Studijní obor: Ochrana obyvatelstva
Forma studia: Kombinovaná
Téma práce: Zajištění bezpečnosti příslušníků Vězeňské služby České republiky při výkonu povolání

Zásady pro vypracování

1. Proveďte rešerši v oblasti Vězeňské služby České republiky.
2. Proveďte rešerši ochranných, obranných a dalších prostředků využívaných ve Vězeňské službě České republiky.
3. Analyzujte současný stav vybavenosti při zajištění bezpečnosti Vězeňské služby České republiky.
4. Navrhněte možné zlepšení ve výbavě členů Vězeňské služby České republiky.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. NOVOTNÝ, František, Martin HELEBRANT a Antonín KREML. *Zbraně a sebeobrana*. Praha: Goldstein & Goldstein. 1997. ISBN 80-860-9423-5.
 2. ČESKO. Zákon č. 555/1992 Sb., *České národní rady o Vězeňské a justiční stráží České republiky*.
 3. BRUNOVÁ, Markéta. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges. 2020. Teoretik. ISBN 978-80-7502-408-4.
 4. GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ – *Vězeňská služba České republiky – Generální ředitelství* [online]. Copyright © [cit. 12.10.2020]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>.
 5. Maynard MA. *Law of Self Defense*, 2013. ISBN 978-098-8867-703.
- A další odborná literatura dle doporučení vedoucího práce.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Martin Ficek**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2020**

Termín odevzdání bakalářské práce: **14. května 2021**

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 2. prosince 2020

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 14. 05. 2021

Jméno a příjmení studenta: Patrik Neuer

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Bakalářská práce se věnuje tématu zajištění bezpečnosti příslušníků Vězeňské služby ČR, která je z pohledu bezpečnostního systému ČR zcela zásadní s ohledem na neustále se vyvíjející kriminální prostředí ve světě. Teoretická část práce se zabývá základním uvedením do problematiky Vězeňské služby. Konkrétně jsou zde vymezeny jednotlivé právní normy, úkoly, historický vývoj a také hlavní strategický dokument v této oblasti – Koncepce vězeňství do roku 2025. Dále jsou zde uvedeny jednotlivé obranné a ochranné prostředky, které jsou důležité pro zajištění bezpečnosti. V praktické části jsou graficky vyhodnoceny jednotlivé donucovací prostředky v kontextu jednotlivých let, přičemž jsou tyto data pomocí swot analýzy dále analyzovány a vyhodnoceny. Na závěr jsou navrženy opatření a možná zlepšení ve výbavě členů Vězeňské služby.

Klíčová slova: bezpečnost, Vězeňská služba, obranné prostředky, ochranné prostředky

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with ensuring the security of officers of the prison service of the Czech Republic which is crucial from the point of view of the security system of the Czech Republic regarding the constantly evolving criminal environment in the world. The theoretical part of this thesis deals with the introduction to the Prison Service. Specifically, this part defines individual legal norms, tasks, historical development, and the fundamental strategic document for this area – the Prison System Concept until 2025. Moreover, this section also lists the defenses and protective equipment that are important to ensure safety. In the practical part, the individual means of coercion are graphically evaluated in the context of individual years, while these data are further analysed and evaluated using swot analysis. Finally, measures and possible improvements in the equipment of officials of the Prison Service are proposed.

Keywords: security, The Prison service, defenses, protective equipment

Rád bych tímto poděkoval svému vedoucímu práce Ing. Martinu Fickovi, za jeho odborné vedení, cenné rady, podnětné připomínky, a především předané zkušenosti, které mi byly během psaní bakalářské práce poskytnuty.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR	11
1.1 LEGISLATIVA VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY	12
1.2 HLAVNÍ ÚKOLY VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY	15
1.3 HISTORICKÝ VÝVOJ VĚZEŇSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE PO ROCE 1993	16
1.4 KONCEPCE VĚZEŇSTVÍ DO ROKU 2025 V KONTEXTU BEZPEČNOSTI	19
1.4.1 Hlavní strategické cíle vězeňství z pohledu koncepce	20
1.4.2 Koncepce vězeňství se zaměřením na bezpečnost	21
2 OBRANNÉ A OCHRANNÉ PROSTŘEDKY VYUŽÍVANÉ VĚZEŇSKOU SLUŽBOU ČR	24
2.1 LEGISLATIVA POUŽITÍ DONUCOVACÍCH PROSTŘEDKŮ	24
2.1.1 Použití donucovacích prostředků z pohledu Evropských vězeňských pravidel.....	24
2.1.2 Použití donucovacích prostředků z pohledu právních norem platných na našem území	26
2.2 DONUCOVACÍ PROSTŘEDKY VYUŽÍVANÉ VĚZEŇSKOU SLUŽBOU ČR.....	28
2.2.1 Hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany	28
2.2.2 Poutací prostředky	29
2.2.3 Úderné prostředky	31
2.2.4 Slzotvorné obranné prostředky	32
2.2.5 Elektrické obranné prostředky	33
2.2.6 Zbraň – KRAKEN SF 1	36
2.2.7 Krátká palná zbraň – CZ 75	37
2.2.8 CZ SCORPION EVO 3.....	37
2.3 OCHRANNÉ PROSTŘEDKY VYUŽÍVANÉ VĚZEŇSKOU SLUŽBOU ČR.....	39
2.3.1 Modulární komplet MOK CZ 4M RAPTOR 2.0.....	39
2.3.2 Hasicí deka	40
2.3.3 Fireball – zásahová koule pro hašení	41
2.3.4 Oživovací přístroj Saturn OXY	41
2.3.5 Úniková kukla S-Cap	42
2.3.6 Plynová maska CM-6.....	42
3 REŠERŠE	44
II PRAKTICKÁ ČÁST	45
4 VYHODNOCENÍ ČETNOSTI POUŽITÍ DONUCOVACÍCH PROSTŘEDKŮ U VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR V LETECH 2014 AŽ 2019	46
4.1 VYHODNOCENÍ POUŽITÍ DONUCOVACÍCH PROSTŘEDKŮ ZA ROK 2014	46
4.2 VYHODNOCENÍ POUŽITÍ DONUCOVACÍCH PROSTŘEDKŮ ZA ROK 2015	47
4.3 VYHODNOCENÍ POUŽITÍ DONUCOVACÍCH PROSTŘEDKŮ ZA ROK 2016	48

4.4	VYHODNOCENÍ POUŽITÍ DONUCOVACÍCH PROSTŘEDKŮ ZA ROK 2017	49
4.5	VYHODNOCENÍ POUŽITÍ DONUCOVACÍCH PROSTŘEDKŮ ZA ROK 2018	51
4.6	VYHODNOCENÍ POUŽITÍ DONUCOVACÍCH PROSTŘEDKŮ ZA ROK 2019	53
4.7	VÝVOJ ČETNOSTI POUŽITÍ HMATŮ, CHVATŮ, ÚDERŮ A KOPŮ SEBEOBRANY ZA JEDNOTLIVÉ ROKY	54
4.8	VÝVOJ ČETNOSTI POUŽITÍ POUT ZA JEDNOTLIVÉ ROKY	55
4.9	VÝVOJ ČETNOSTI POUŽITÍ SLZOTVORNÝCH PROSTŘEDKŮ ZA JEDNOTLIVÉ ROKY	56
4.10	VÝVOJ ČETNOSTI POUŽITÍ ÚDERNÝCH PROSTŘEDKŮ ZA JEDNOTLIVÉ ROKY	57
4.11	VÝVOJ ČETNOSTI POUŽITÍ POUTACÍCH POPRUHŮ ZA JEDNOTLIVÉ ROKY	58
4.12	CELKOVÉ POČTY POUŽITÍ VŠECH DONUCOVACÍCH PROSTŘEDKŮ V LETECH 2014 AŽ 2019	59
5	SWOT ANALÝZA V KONTEXTU ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI PŘÍSLUŠNÍKŮ.....	62
5.1	SILNÉ STRÁNKY VĚZEŇSKÉ SLUŽBY	62
5.2	SLABÉ STRÁNKY VĚZEŇSKÉ SLUŽBY	63
5.3	PŘÍLEŽITOSTI VĚZEŇSKÉ SLUŽBY	64
5.4	HROZBY VĚZEŇSKÉ SLUŽBY	65
5.5	NÁVRHY NA MOŽNÉ ZLEPŠENÍ A DOVYBAVENÍ PŘÍSLUŠNÍKŮ V RÁMCI ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI	67
	ZÁVĚR	71
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	72
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	76
	SEZNAM OBRÁZKŮ	77
	SEZNAM TABULEK.....	78
	SEZNAM GRAFŮ	79

ÚVOD

Bezpečnost obyvatelstva je zajišťována především bezpečnostními ozbrojenými složkami Integrovaného záchranného systému, které fungují na našem území a v součinnosti jsou schopny okamžitého zásahu v případě mimořádných událostí a krizových stavů. Jedná se především o složky základní, ale také ty ostatní, kde patří Vězeňská služba ČR. Ta byla zřízena na našem území a její hlavní činností je zejména zajištění dohledu nad výkonem vazby, výkonem trestu odnětí svobody, ale také zabezpečovací detence. V některých případech je Vězeňská služba také povinna vypomáhat při plánované pomoci na vyžádání základním složkám Integrovaného záchranného systému. Aby bylo možné všechny zmíněné úkoly správně a efektivně provádět, je nutné, aby byla Vězeňská služba k tomuto řádně vybavena a připravena. Zamyslíme-li se nad tím, jakým způsobem funguje vězeňství v některých rozvojových zemích, je velice žádané samotný vězeňský systém směřovat správným směrem, a to s přihlédnutím ke všem kritickým oblastem. Do těchto oblastí je nutné zařadit zejména financování, které má zásadní vliv na zajištění bezpečnosti nejen příslušníků, ale také samotného bezpečnostního systému. Dále je vhodné uvažovat nad samotnou prevencí kriminality, která má přímou souvislost se sociální politikou státu. Další kritická oblast má určitou spojitost především s otázkami samotné resocializace a reintegrace pachatelů trestné činnosti, přičemž tato oblast je důležitá také s ohledem na zajištění samotné bezpečnosti příslušníků. Je nutné poznamenat, že stát ve spoustě případů na fungování Vězeňské služby zapomíná a nepřikládá jejímu fungování takový význam, který by byl žádoucí a potřebný.

V této práci budou postupně analyzovány jednotlivé bezpečnostní prvky v kontextu zajištění bezpečnostního prostředí, na základě čehož budou navrženy jednotlivá opatření a příklady dovybavení příslušníků s cílem zajistit hospodárný a komplexně vybavený vězeňský systém, který bude současně fungovat s maximální možnou eliminací všech známých i potencionálních hrozeb. Je tedy potřebné věnovat fungování Vězeňské služby větší pozornost a současně zajistit, aby byly naplňovány jednotlivé strategické dokumenty, jejichž hlavním cílem je zvyšování bezpečnosti s přihlédnutím k účelnému financování a zejména snižování recidivy, která je jednou z největších hrozeb pro Vězeňskou službu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR

Zajištění bezpečnosti státu a samotného obyvatelstva je jednou ze základních funkcí státu. Významově se jedná především o zajištění vnější a vnitřní bezpečnosti státu. Z pohledu objektů Vězeňské služby by se dalo hovořit nejen o zajištění vnitřní bezpečnosti (minimalizace hrozeb uvnitř objektu), ale také o bezpečnosti vnější (vnější napadení objektu). V oblasti vězeňství je nutné za takové objekty považovat všechny stavby, které spravuje Vězeňská služba České republiky, protože u těchto objektů je významnost vnější i vnitřní bezpečnosti zcela zásadní (Adamec et al., 2012).

Vězeňská služba je bezpečnostní ozbrojenou složkou v oblasti trestní činnosti samostatného státu ČR, která je podřízena Ministerstvu spravedlnosti a patří dle § 2 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů do ostatních ozbrojených bezpečnostních sborů, které jsou v případě pomoci na vyžádání dle § 21 tohoto zákona využity jako součást integrovaného záchranného systému během záchranných a likvidačních prací (Zákon č. 239/2000, o IZS).

V rámci každodenního fungování Vězeňská služba zajišťuje pořádek a bezpečnost ve:

- vazebních věznicích,
- věznicích,
- v soudních budovách,
- v detenčních ústavech,
- na Ministerstvu spravedlnosti,
- a v dalších justičních areálech.

V čele Vězeňské služby stojí Generální ředitel Vězeňské služby genpor. PhDr. Petr Dohnal, kterého jmenuje a odvolává Ministr spravedlnosti a kterému je také přímo podřízen. Generálnímu řediteli VS ČR jsou dále přímo podřízeni ředitelé všech organizačních jednotek a také jednotliví náměstci dle jejich působnosti v nejdůležitějších oblastech, mezi které patří - bezpečnost, vzdělávání, kontrola, ekonomika a logistika.

Vzdělávání a základní kvalifikace osob pracujících u Vězeňské služby je pod záštitou Institutu vzdělávání - Akademie Vězeňské služby České republiky ve Stráži pod Ralskem, která funguje od roku 2000 a zajišťuje připravenost osob pro samotný pracovní režim a výkon služby. V oblasti vzdělávání vězeňského personálu je tento vzdělávací institut

také významným členem EPTA, která se zaměřuje právě na oblasti vzdělávacího procesu u personálu pracujícího ve vězeňském prostředí (Statistická ročenka VS ČR, © 2019).

1.4 Mapa organizačních jednotek Vězeňské služby

Obrázek 1 - Mapa organizačních jednotek VSČR

Zdroj: Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2019

1.1 Legislativa Vězeňské služby České republiky

Nejvýznamnější funkci má v rámci zajišťování bezpečnosti především soustava provázaných právních předpisů, kterými je Vězeňská služba povinna se řídit. Příslušné právní normy vycházejí nejen z českého právního systému, ale také z řady evropských zákonů a dalších právních norem v oblasti vězeňství a vězeňského systému, mezi které je nutné zařadit především Evropská vězeňská pravidla. Je důležité poznamenat, že Vězeňská služba jakožto správní úřad plně respektuje právní řád České republiky, Listinu základních práv a svobod, ale také jednotlivá Doporučení Rady Evropy (Vězeňská služba ČR, © 2020).

Jedná se především o tyto právní normy:

- **Zákon č. 555/1992 Sb., Zákon o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky** – Vězeňská služba byla zřízena zákonem České národní rady, jenž nahrazoval Sbor nápravné výchovy, který ji předcházel a fungoval od roku 1965. Tento zákon je hlavním právním předpisem, kterým je povinna Vězeňská služba se řídit. Definuje hlavní úkoly, organizaci a řízení. Dále uvádí jednotlivé služební povinnosti a oprávnění příslušníka, náhradu škody, evidenci osob, ale také hospodárnou a ekonomickou činnost v pojetí Vězeňské služby.
- **Zákon č. 293/1993 Sb., Zákon o výkonu vazby** – Zákon se orientuje pouze na výkon vazby obviněných osob, kde jsou uvedeny jednotlivá práva a povinnosti obviněných, kázeňské přestupky, tresty a jejich řízení s ohledem na účel výkonu vazby a presumpci nevinu. Dále jsou v zákoně uvedeny postupy v případě výkonu vazby mladistvých, cizinců, matek s nezletilými dětmi a v neposlední řadě samotný dozor nad fungováním výkonu vazby.
- **Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 109/1994, kterou se vydává Řád výkonu vazby** – Řád výkonu vazby je podzákonným doplňujícím právním předpisem k zákonu č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby a uvádí přesné postupy v případě výkonu vazby, mezi které patří – přijímání a umístování obviněných, vybavení cel, stravování, vystrojování, přijímání balíčku, ale také významná péče o zdraví a ochrana práv obviněných.
- **Zákon č. 169/1999 Sb., Zákon o výkonu trestu odnětí svobody** – Zákon je zaměřen na samotný výkon trestu v případě odsouzení. Svou formou a strukturou je velice podobný zákonu o výkonu vazby. Také definuje jednotlivá práva a povinnosti odsouzených, avšak přizpůsobených pro výkon trestu. Mezi určité odlišnosti je nutné zařadit zařazování odsouzených do práce, jejich odměňování, přijímání balíčků, uskutečňování návštěv a v neposlední řadě postupy v případě propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.
- **Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí svobody** – Řád výkonu trestu odnětí svobody je prováděcím právním předpisem doplňujícím a upřesňujícím zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, dle kterého se řídí přijímání, umístování, přemístování a propuštění odsouzených, zajišťování práv, jednotlivé programy zacházení,

zajišťování bezpečnosti a pořádku v místech pro výkon trestu a odlišnosti v případě výkonu trestu odnětí svobody u žen, pracovně nezařaditelných a osob s duševními poruchami a poruchami chování. Dále jsou zde uvedeny pravidla pro výkon trestu doživotně odsouzených osob.

- **Vnitřní řády pro výkon vazby a trestu odnětí svobody** – Vnitřní řády pro obviněné a odsouzené osoby jsou dokumenty, které zpracovává každá organizační jednotka dle svých časových možností s přihlédnutím ke každodennímu fungování s obviněnými a odsouzenými osobami. Důležité je uvést, že nesmí odporovat vyšším právními normám, tzn. zákonům o výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody, ale také řádům pro výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody. Vnitřní řády jsou určitou formou vnitřního manuálu, který má každý obviněný nebo odsouzený na cele a dle kterého je povinen se řídit.
- **Evropská vězeňská pravidla** – Tyto pravidla patří do kategorie dokumentů, které mají z hlediska důležitosti doporučující význam a jsou zásadním a klíčovým návodem pro jednotu fungování vězeňského systému na území Evropské unie. Vznik těchto pravidel vychází z Doporučení Ministrů, konkrétně Rady Evropy. Jejich důležitost je v dnešní době vnímána zejména kvůli humanizaci vězeňství a také pro významnost v oblasti lidských práv a svobod. Jsou pravidelně aktualizovány a jejich fungování se odvíjí od současných právních norem, ale také samotného vývoje a fungování v EU, která neustále vnímá a přijímá nové požadavky a nároky na vývoj vězeňství (Kancelář veřejného ochránce práv, © 2021).

Pravidla jsou rozděleny do 9 částí, které se dotýkají základních principů a vymezení působnosti, podmínek pro výkon trestu odnětí svobody, zdravotního a lékařského působení ve věznicích, bezpečnostního prostředí, formy prohlídek vězněných osob, ale také fungování managementu vězeňských zařízení. Dále jsou zde uvedeny části zahrnující kontrolu nad vězeňským zařízením, režimová opatření pro vězněné osoby a v neposlední řadě pravidelné doplňování nových poznatků a informací (Council of Europe Publishing, 2006).

- **Minimální pravidla OSN pro zacházení s vězněnými osobami** – Pravidla OSN, přesněji definováno - pravidla Nelsona Mandely, fungující od roku 1957, byly v roce 2015 aktualizovány skupinou expertů OSN. Na základě této dohody v Kapském

Městě se změnila přibližně jedna třetina toho času fungujících pravidel (Kancelář veřejného ochránce práv, © 2021).

Nová pravidla se člení do několika okruhů zabývajících se zdravotnictvím, lidskými právy, disciplínou, úmrtím ve vězení, vzděláváním osob pracujících ve vězení, kontrolou a stížnostmi, právním zabezpečením a také důležitou terminologií (United Nations Office on Drugs and Crime, © 2021).

1.2 Hlavní úkoly Vězeňské služby České republiky

Hlavní úkoly Vězeňské služby jsou přesně stanoveny v § 2 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Povinností všech příslušníků je se jimi striktně řídit v rámci jejich služebních povinností.

„Vězeňská služba

- *spravuje a střeží vazební věznice a věznice a odpovídá za dodržování zákonem stanovených podmínek výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody,*
- *spravuje a střeží ústavy pro výkon zabezpečovací detence,*
- *střeží, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody,*
- *prostřednictvím programů zacházení soustavně působí na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody a obdobně i na některé skupiny osob ve výkonu vazby s cílem vytvořit předpoklady pro jejich řádný způsob života po propuštění,*
- *provádí výzkum v oboru penologie a využívá jeho výsledky a vědecké poznatky při výkonu vazby a při výkonu trestu odnětí svobody,*
- *zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství a ministerstva a v jiných místech jejich činnosti a v rozsahu stanoveném tímto zákonem zajišťuje pořádek a bezpečnost při výkonu pravomoci soudů a státních zastupitelství,*
- *vytváří podmínky pro pracovní a jinou účelnou činnost osob ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody,*
- *provozuje hospodářskou činnost za účelem zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody, případně i osob ve výkonu vazby,*

- vede evidenci osob ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody na území České republiky,
- plní úkoly, které pro ni vyplývají z vyhlášených mezinárodních smluv, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána,
- zabezpečuje vzdělávání příslušníků Vězeňské služby (dále jen „příslušníci“) a občanských zaměstnanců Vězeňské služby, které provádí Institut vzdělávání, a vzdělávání osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody, které provádí Střední odborné učiliště, učiliště a odborné učiliště Vězeňské služby,
- poskytuje zdravotní péči ve svých zdravotnických zařízeních osobám ve výkonu vazby, osobám ve výkonu zabezpečovací detence a osobám ve výkonu trestu odnětí svobody, příslušníkům a občanským zaměstnancům Vězeňské služby; v případě potřeby zabezpečuje specializovanou zdravotní péči v mimovězeňských zdravotnických zařízeních,
- prošetřuje vlastními pověřenými orgány 2) (dále jen „pověřené orgány Vězeňské služby“) trestnou činnost příslušníků; ve spolupráci s Policií České republiky se podílí na předcházení a odhalování trestné činnosti osob ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody.

(2) Vězeňská služba plní i další úkoly podle zvláštních právních předpisů“ (Zákon č. 555/1992, o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky).

1.3 Historický vývoj vězeňství v České republice po roce 1993

Samotný vývoj českého vězeňství se začal postupně formovat především po rozdělení Československa a vzniku samostatné České republiky, přičemž 1. 1. 1993 došlo k ukončení fungování Sboru nápravné výchovy a veškeré pravomoci byly přeneseny na Vězeňskou službu České republiky. V tom stejném roce došlo také k přijetí Evropských vězeňských pravidel, které cílily především na implementaci moderních poznatků, efektivní hospodaření a zvýšení bezpečnosti v oblasti vězeňství.

Po vzniku samostatné České republiky se však stále uplatňovaly zastaralé a původní právní normy, mezi které patřil společný Trestní zákoník č. 140/1961 Sb., a Trestní řád č. 141/1961 Sb. Je nutné poznamenat, že docházelo alespoň k částečným rekodifikacím z pohledu těchto zákonů (Brunová, 2020).

V komparaci se Slovenskou republikou, která se rozhodla v roce 2005 kompletně zreformovat trestné předpisy (Trestný zákon č. 300/2005 Z. z.) a postupnými kroky dosáhla úplného znění zákona o výkonu trestu odnětí svobody č. 68/2014 a také úplného znění zákona č. 67/2014 o výkonu vazby, se ČR s přijetím nebo alespoň postupnou novelizací spíše držela starších právních předpisů, a to až do roku 2009 (Knápková, Tittlová, 2015).

V roce 1999 došlo k rozdělení, tzv. diferenciaci, která určovala 4 úrovně střežení, do kterých byly odsouzené osoby pomocí soustavy našich soudů přerozdělovány. Do těchto úrovní střežení patřilo střežení s dohledem, dozorem, ostrahou a se zvýšenou ostrahou a východiskem pro uvedené druhy střežení byly kriminalistické poznatky, které měly své výchozí stanovisko ze stěžejních znaků a poznatků získaných ze spáchané trestné činnosti s ohledem na individuální přístup k pachateli trestné činnosti (Brunová, 2020).

Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní představoval nový směr pro vývoj českého vězeňství, a to zejména při dozorové činnosti nad výkonem trestu. Vězeňská služba byla svěřena do rukou Generálního ředitelství České republiky v čele s Generálním ředitelem VS ČR, který byl nově odpovědný za fungování Vězeňské služby. Generálnímu řediteli byly podřízeny vazební a výkonové věznice, které zajišťovaly všechny stupně hlídání, včetně hlídání mladistvých, kteří byli zařazováni do speciálních věznic (Vězeňská služba České republiky, © 2021).

Zásadní změny přicházely i nadále se zákonem č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní, který vycházel z evropských standardů a v rámci těchto standardů byli zaměstnanci rozděleni do dvou skupin.

Do skupin byli zařazeni:

- Vězeňská stráž se soudní strážní – služební poměr.
- Pracovníci na úseku správní služby – pracovní poměr.

Od roku 1993 se také začal měnit samotný systém, zejména pak uplatňování systému humanizace vězeňství, postupná renovace objektů VS ČR a v neposlední řadě byl také kladen důraz na vzdělávání samotných zaměstnanců, které bylo klíčové pro zvýšení bezpečnosti v rámci VS ČR. Všechny tyto inovace byly závislé především na financích, které jsou v případě vězeňství často neodpovídající (Malá, 2009).

Kontrola vězeňského systému patřila do gesce Ředitelství nápravně výchovných skupin a také komise pro vězeňství, kterou spravovala Národní rada ČR. Původní dozorová činnost

prokurátory fungovala až do roku 1993 a zanikla současně se vznikem státních zastupitelství zákonem č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, který zcela nahradil Zákon č. 60/1965 Sb., o prokuratuře usnesený Československou socialistickou republikou (Adamec, © 2016).

Zatím poslední významnou změnou týkající se vývoje Vězeňské služby od vzniku samostatné ČR byla především změna vnější diferenciaci vězňených osob ve VTOS. Mezi cíle této změny je důležité zařadit schopnost resocializace a možnost následného fungování v normálním životě po propuštění z VTOS, což mimo jiné spadá do tvůrčího záměru vlády ČR, která se k tomuto upsala ve svém programovém prohlášení. Tato změna má přímou souvislost s Koncepti vězeňství do roku 2025 (Vězeňská služba České republiky, © 2021).

Proces vyhodnocení vnější diferenciaci je postaven na základech metody analýzy rizik Risk/Needs Assessment neboli rizik a potřeb, která má za úkol definovat faktory, které jsou pro odsouzené rizikové a které obsahují statické a dynamické rysy každého jedince. Samotný výstup představuje schopnost odsouzeného zařadit se do normálního života a ochotu změnit svůj postoj vůči okolnímu světu.

V případě aplikace vnější diferenciaci je důležité uvést postup, při kterém soud rozhodne o zařazení do ostrahy nebo zvýšené ostrahy dle platných právních norem a další kompetence jsou s účinností od 01. 10. 2017 přeneseny do rukou Vězeňské služby, která dále rozhoduje na základě zhodnocení vnějších a vnitřních rizik jedince a za pomoci Vězeňského informačního systému o jeho zařazení do jednoho ze tří stupňů zabezpečení v případě zařazení do ostrahy.

Vnější riziko je ukazatelem nebezpečnosti osoby vůči společnosti s ohledem na jeho trest a vnitřní riziko je ukazatelem v rámci samotného fungování ve Vězeňském prostředí v kontextu bezpečnosti.

Stupně zabezpečení jsou rozděleny takto:

- Ostraha s nízkým stupněm zabezpečení.
- Ostraha se středním stupněm zabezpečení.
- Ostraha s vysokým stupněm zabezpečení.

Výchozím bodem pro toto zařazení je důkladné sledování odsouzené osoby z pohledu psychologů, sociálních pracovníků, vychovatelů a dalších odborných osob, které jsou v každodenním kontaktu s odsouzeným.

Konečné rozhodnutí o stupni zabezpečení závisí na odborné komisi přijímací věznice, do které odsouzený nastoupil VTOS nebo do které byl v případě nenastoupení eskortován Policií ČR. Dále přijímací věznice odešle zprávu o zařazení odsouzeného do konkrétního stupně zabezpečení dispečerovi GŘ VS ČR, který o jeho dalším umístění rozhoduje dle typu věznice, stupně zabezpečení, aktuální naplněnosti věznic, možností programů zacházení s ohledem na druh trestu odsouzeného a dalšími kritérii, které mají svůj význam v kontextu zajištění bezpečnosti (Vězeňská služba České republiky, © 2021).

Odborná komise se skládá z těchto osob:

- „zástupce ředitele věznice,
- *vedoucí oddělení výkonu trestu nebo oddělení výkonu vazby a trestu anebo ředitelem věznice pověřený zaměstnanec tohoto oddělení,*
- *vedoucí oddělení správního nebo ředitelem věznice pověřený zaměstnanec tohoto oddělení,*
- *vedoucí oddělení vězeňské stráže nebo ředitelem věznice pověřený příslušník tohoto oddělení,*
- *ředitelem věznice pověřený příslušník oddělení prevence a stížností,*
- *psycholog, speciální pedagog, sociální pracovník a vychovatel“* (Vězeňská služba České republiky, © 2021).

1.4 Koncepce vězeňství do roku 2025 v kontextu bezpečnosti

Koncepce vězeňství je uceleným dokumentem, který byl vytvořen řadou odborných pracovníků tzv. pracovní skupiny čítající okolo 50 lidí, do které byli vybráni primárně specialisté z Ministerstva spravedlnosti, managementu VS ČR, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, soudů a Ochránců veřejných práv. Dále se na této koncepci podíleli akademičtí pracovníci, odborníci z ostatních ministerstev ČR a dalších kompetenčních organizací. Tito odborníci byli následně rozdělení do 9 podskupin, které se zaměřily na určité oblasti dle jejich působnosti s ohledem na odborné znalosti. Koncepce je zpracována v širokém významu pojetí, protože její význam přesahuje nejen koncepční vývoj vězeňského systému, ale především celkový pohled v kontextu zajištění bezpečnosti ČR. Součástí této koncepce jsou jednotlivé Akční plány, které vyhodnocují splnění daných oblastí a úkolů koncepce za jednotlivé roky. Důležitost akčních plánů je dána zejména tím, že předcházející koncepce do roku 2015 nebyla do jisté míry splněna. Schválení koncepce proběhlo v únoru

2016 vládou ČR, přesněji usnesením č. 79 (Ministerstvo spravedlnosti České republiky, © 2017).

1.4.1 Hlavní strategické cíle vězeňství z pohledu koncepce

Důležitost těchto cílů je dána koncepčními materiály, které vycházejí z evropských doporučení a standardů a určují, kterým směrem je vhodné směřovat vězeňský systém s přihlédnutím k moderním trendům současného probíhajícího vývoje.

Hlavní cíle koncepce vězeňství:

- **Vzdělávání odsouzených** – Směřuje na odsouzeného z pohledu jeho dalšího prohlubování znalostí a vědomostí, s cílem dosažení vyššího vzdělání odsouzeného a jeho následné uplatnění ve veřejném sektoru po propuštění z VTOS. Tento cíl je významný z hlediska koncepčního snižování recidivy, kriminality v naší zemi, ale také pro bezpečnost občanů ČR. Kriminální situace má v dnešní době neustále se vyvíjející charakter a v kontextu bezpečnosti je důležité se touto problematikou neustále zabývat.
- **Vzdělávání vězeňského personálu** – Z pohledu vzdělávání a vývoje vězeňského personálu a jeho zabezpečení je nutné vnímat rizika spojená se samotným fungováním ve vězeňských zařízeních. Tato rizika jsou významná především z pohledu bezpečnosti a psychického stavu zaměstnanců, na které jsou přenášeny všechny vlivy působící přímo nebo nepřímo. Mezi primární rizika je důležité zařadit samotný pracovní režim z pohledu bezpečnosti, zatímco sekundární rizika s sebou přinášejí řadu nepříjemných následků, které mohou přejít až do chronického stádia a jsou vnímány okolím mimo pracovní režim. Z těchto důvodů je důležité věnovat se vzdělávání a prohlubování znalostí personálu pracujícího v tomto specifickém prostředí. Samotný úspěch vychází především z výběru pracovníků a jejich důsledného prověření formou psychologického vyšetření a osobnostních testů, které mohou ukázat určité dispozice k práci v tak složitém prostředí. Další důležité hledisko je především motivace a finanční zabezpečení těchto pracovníků (Koncepce vězeňství do roku 2025, 2016).
- **Naplnění programu zacházení** – Program zacházení je určitý souhrn aktivit, kterých se vězněná osoba účastní po zařazení do určitého stupně zabezpečení v dané věznici a je uveden v zákoně o výkonu trestu odnětí svobody, konkrétně v § 40. Tento program zacházení má za cíl splnit účel výkonu trestu, působit na vězněnou osobu

výchovným dojmem a v co největší možné míře se pokusit o jeho nápravu a přípravu pro fungování v běžném životě mimo vězeňské zařízení. Tento program zacházení je uplatňován u všech osob, u kterých je minimální délka trestu v délce trvání 3 měsíce. Samotná volba aktivit je určena individuálně s ohledem na každého odsouzeného a jeho předpoklady a možnosti. Jeho realizace je prováděna na základě podrobného zhodnocení psychologů, zdravotnického personálu a sociálních pracovníků kompetenční organizační jednotky (Brunová, 2020).

- **Administrativní zatížení** – Tento cíl má důležitost zejména ve snižování administrativního zatížení zaměstnanců VS ČR, které stojí spoustu času a ten nemůže být v plné míře věnován odsouzeným osobám ve VTOS. Význam snižování administrativního zatížení přímo souvisí s nedostatkem pracovníků ve vězeňství.
- **Zdravotní péče** – Její významnost je dána především z pohledu práv člověka a jeho ochrany zdraví v případě poskytování zdravotní péče. Vězeňská služba má v tomto ohledu zdravotní péči zajištěnou v každé jednotlivé organizační jednotce. Jedná se o praktické doktory, zubaře, zdravotní sestry a další odborníky z řad lékařského personálu. Ve významných případech a nutnosti specializace na významné choroby a neřešitelné zdravotní potíže v rámci organizační jednotky VS ČR zajišťuje zdravotní eskorty do mimovězeňských civilních zdravotnických zařízení (Koncepce vězeňství do roku 2025, 2016).
- **Snižování recidivy** – Cíl je naplňován prostřednictvím odborných zaměstnanců VS ČR, kteří se podílejí na aktivitách v rámci programu zacházení a odborným působením na tyto osoby se snaží o jejich resocializaci a postupné vzdělání, které má zásadní význam v případě znovu se začlenění do společnosti.
- **Financování** – Rozvoj vězeňství je závislý především na financích, které jsou čerpány ze státního rozpočtu, evropských fondů, norských fondů a dalších zahraničních zdrojů. Tyto prostředky slouží k vývoji bezpečnostního systému a samotného směřování vězeňství (Koncepce vězeňství do roku 2025, 2016).

1.4.2 Koncepce vězeňství se zaměřením na bezpečnost

Koncepce vězeňství v sobě zahrnuje jednotlivé kapitoly, ve kterých se popisuje samotný úvod a uvedení do problematiky, hlavní cíle, zhodnocení momentálního stavu s ohledem

na koncepci, dále specifické cíle a tzv. „příběhy vězně“, na které se přihlíží a které hrají klíčovou roli v oblasti naplňování samotné koncepce.

Jednotlivé kapitoly jsou následně zpracovány a rozděleny dle odborníků a pracovních skupin na následující:

- Zaměstnávání vězněných osob,
- Zdravotní péče,
- Vzdělávání zaměstnanců,
- Programy zacházení a SARPO,
- Legislativa,
- Drogová problematika,
- a Finance.

Významnou část koncepce tvoří resocializace s ohledem na další životy vězněných osob a v neposlední řadě také pohled na bezpečnost ve vězeňských zařízeních v ČR.

Strategický cíl bezpečnosti je zajištění odpovídajícího prostředí s minimalizací rizik a hrozeb, které by mohly ohrozit fungování sboru, ale také vytvoření důstojných a neponižujících lidských podmínek, které se přímo dotýkají humanizace vězeňství. Strategický cíl také definuje zlepšování podmínek pro snižování recidivy, které znamená následné snižování naplněnosti vězeňských zařízení a s tím spojené zvýšení bezpečnosti.

Současný stav v kapitole o bezpečnosti pouze potvrzuje informaci, že se vězeňství v ČR dá považovat momentálně za konsolidované a ustálené. V otázkách bezpečnosti je následně potřeba věnovat daleko větší prostor samotnému vybavení organizačních jednotek, které se s ohledem na nedostatek financí potýkají ve mnoha případech se zastaralým vybavením a zabezpečením, které je ve spoustě případů staré i několik desítek let a jeho životnost se blíží ke svému konci. Do systému těchto nevyhovujících prvků patří stav stavebně technického zabezpečení, střežící systémy a stav operačních středisek (Koncepce vězeňství do roku 2025, 2016).

Je důležité ve vývoji věnovat spoustu finančních prostředků a úsilí nejen na vybavení samotných strážných a dozorců vykonávajících činnost, která je hodnocena jako vysoce riziková, ale také do strážních systémů a operačních středisek, které jsou v případě vzniku mimořádné události klíčové pro efektivní zhodnocení situace, detekci a následnou organizaci

při samotném řešení těchto situací. V současné době je VS ČR schopná reagovat na všechny potencionální hrozby, ale v rámci dalšího vývoje bude důležité zajistit financování i těchto systémů, jelikož jsou důležité pro řešení krizových situací a mimořádných událostí. Lidský potenciál a schopnosti jsou ve většině případů klíčové a jejich nahrazení ve vězeňském prostředí není zcela možné, např. při výpadku elektrického proudu, technických závadách a jiných problémech, kdy dochází zejména k uplatňování systému střežení.

Moderní střežící systémy a další technické vybavení by zcela určitě znamenaly menší nároky na personální zabezpečení. Tím by se částečně řešila otázka personální politiky a nezájmu veřejnosti o práci ve vězeňském prostředí. Jedním z takových případů je např. vybavení organizačních jednotek nejnovějšími skenery osob, které jsou využívány na většině letišť po celém světě. Tyto skenery by znamenaly daleko efektivnější kontrolu pronášených věcí do vězeňských zařízení, ale také samotnou kontrolu ve vnitřním prostředí věznic, která by dokázala nahradit provádění důkladných osobních prohlídek. Ty jsou pro personál i vězněné osoby nejen nedůstojné, ale svým způsobem jsou také nebezpečné. Dochází k prodloužení času stráveného v blízkosti vězněné osoby, zvyšuje se riziko blízkého kontaktu v případě nebezpečných osob a také dochází k negativnímu působení na psychický stav vězněných osob, který může vyvrcholit až v napadení personálu VS ČR, potažmo v další s tím spojené komplikace (Koncepte vězeňství do roku 2025, 2016).

2 OBRANNÉ A OCHRANNÉ PROSTŘEDKY VYUŽÍVANÉ VĚZEŇSKOU SLUŽBOU ČR

Bezpečnost státu je dána především státním uspořádáním a jednotlivými funkcemi, kterými stát disponuje. Taková bezpečnost by se dala rozdělit na vnitřní a vnější. Vnější bezpečnost státu představuje ochranu státních hranic před napadením a ta je zajišťována především ozbrojenými silami ČR. Na vnitřní bezpečnost a pořádek dohlíží Policie ČR. Zajištění vnitřní bezpečnosti státu je důležitý proces, který dává obyvatelstvu pocit bezpečí a ten má přímou souvislost také s fungováním Vězeňské služby ČR na našem území. Ta je oprávněna k takovému zajištění využívat řadu obranných a ochranných prostředků (Jirásek et al., 2013).

2.1 Legislativa použití donucovacích prostředků

Použití donucovacích prostředků a dalších obranných prostředků vychází především z Evropských vězeňských pravidel a dále má své ukotvení také v zákoně č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky a v zákoně č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník. Zmíněné právní předpisy definují oprávnění použití donucovacích prostředků, jednotlivá omezení a další okolnosti, které souvisí s použitím těchto prostředků k zajištění bezpečnosti.

2.1.1 Použití donucovacích prostředků z pohledu Evropských vězeňských pravidel

Vězeňská služba je součástí vnitřní bezpečnosti státu a v rámci této bezpečnosti využívá také širokou škálu obranných prostředků a dalších bezpečnostních prvků, kterými disponuje a v případě potřeby je oprávněna k jejich využití. V Evropských vězeňských pravidlech jsou uvedeny některé podmínky, které je důležité vnímat, a to konkrétně v těchto odstavcích:

- **Odstavec č. 63**, který uvádí, že vězněná osoba nemůže být sankcionována za jeden spáchaný čin nebo nedovolené chování dvakrát.
- **Odstavce č. 64.1 až 67.3**, které uvádějí jednotlivé povinnosti v případě využití donucovacích prostředků. Tyto donucovací prostředky mohou být použity pouze přiměřeně, a to v odůvodněných případech, mezi které patří sebeobrana, pokus o útěk a případné pokusy o narušení zákonnosti z pohledu vězněných osob.
- **Odstavec č. 65** Evropských vězeňských pravidel také uvádí přesné postupy, které jsou významné v případě použití donucovacích prostředků. Především je nutné brát ohled na osobu, proti které je zákrok veden, a to s ohledem na místo, ve kterém

je zákrok prováděn. Vždy je důležité situaci předem vyhodnotit s přihlédnutím k následkům, které mohou nastat. Další postupy zahrnují především samotný zákrok, který může být proveden bez nebo pod jednotným velením a dále dokumenty, které je nutné vypracovat po použití donucovacích prostředků. Mezi dokumenty, které je nutné vypracovat po provedení služebního zákroku patří služební záznam, záznam o použití donucovacích prostředků, záznam o kázeňském přestupku a tyto záznamy následně slouží jako podklad pro dozorového státního zástupce, vyšetřování trestné činnosti a kázeňských přestupků.

- **Odstavec č. 66** Evropských vězeňských pravidel má přímou souvislost s výcvikem příslušníků Vězeňské služby a konkrétně stanovuje, že každý zaměstnanec Vězeňské služby, který se dostává do kontaktu s vězněnou osobou, musí být odborně a náležitě proškolen pro zvládání těchto osob pomocí různých metod, a to platí i v případě osob nebezpečných.
- **Odstavce č. 68.1 až 68.4** Evropských vězeňských pravidel zakazují používání jakéhokoliv druhu řetězů a okovů bez opodstatnění. Tyto nesmí být používány nepřiměřeně a pouze s povolením ředitele a po selhání všech ostatních výchovných a preventivních bezpečnostních opatření. Dále je povoleno jejich používání pouze v odůvodněných případech, kdy není jiné možnosti, a to v případě opatření proti útěku. Z praktického hlediska využívá Vězeňská služba tyto prostředky pouze jako preventivní opatření v případě eskorty a dále jako bezpečnostní opatření u nebezpečných osob, u kterých existuje riziko poničení majetku, napadení osob a poškození vlastního nebo cizího zdraví.
- **Odstavec č. 69.1** uvádí, že zbraně nesmí být v žádném případě využity při běžném výkonu služby ve vnitřním areálu organizační jednotky. Problematika nošení zbraní ve vnitřním areálu je dána zejména možností zmocnění se těchto zbraní vězněnými osobami a následného vzniku mimořádné události. Mezi tyto mimořádné události patří držení rukojmích, vzpoura a další jiné hrozby, které by mohly vést k ohrožení životů a zdraví osob uvnitř areálu v kontextu narušení vnitřní bezpečnosti.
- **Odstavec č. 69.2** pojednává o možnosti nošení těchto zbraní ve vnitřním areálu organizačních jednotek, ale pouze v případě, kdy dojde k ohrožení vnitřní nebo vnější bezpečnosti a je nutné zajištění areálu např. v případě zesíleného střežení. Případy zesíleného střežení jsou využívány také s ohledem na technické zabezpečení

budov v případě narušení dodávek elektrického proudu, údržby bezpečnostních systémů a dále při vzniku technických závad, při kterých je nutné zajištění okamžitého střežení s ohledem na eliminaci vnitřních i vnějších hrozeb.

- **Odstavec č. 69.3** výhradně uvádí, že používání zbraní pracovníky ve vězeňství je možné pouze v případě, že došlo k úplnému proškolení v této oblasti a jsou eliminovány veškerá rizika související s jejich použitím. K odbornému proškolení těchto osob slouží zejména střelecká příprava s ohledem na předcházející teoretické znalosti příslušníků. Při posuzování odborné připravenosti se přikládá význam zejména manipulaci se zbraní, využívání ochranných prostředků a řešení jednotlivých závad, které mohou během samotné střelby nastat (Evropská vězeňská pravidla, 2006).

2.1.2 Použití donucovacích prostředků z pohledu právních norem platných na našem území

Nejen Evropská vězeňská pravidla, ale především právní normy platné na našem území mají opodstatněný význam v oblasti používání zbraní a dalších donucovacích prostředků. Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky v § 18 uvádí přesné podmínky, za kterých je příslušník oprávněn použít střelnou zbraň.

„Použití střelné zbraně:

- (1) Příslušník je oprávněn při plnění svých úkolů použít střelnou zbraň jen výjimečně, aby*
- a) v případě nutné obrany odvrátil přímo hrozící nebo trvající útok proti jeho osobě nebo útok na život nebo zdraví jiné osoby,*
 - b) překonal odpor směřující ke zmaření služebního zákroku, pokud jej nemůže překonat jinak a nedokončení zákroku by ohrozilo život nebo zdraví jiné osoby,*
 - c) zamezil útěku osoby ve výkonu zabezpečovací detence, ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody ze střeženého objektu nebo při eskortě, kterou nelze zadržet jiným způsobem,*
 - d) odvrátil nebezpečný útok, který ohrožuje střežený nebo chráněný objekt nebo stanoviště, po marné výzvě, aby bylo od útoku upuštěno,*
 - e) zneškodnil zvíře ohrožující život nebo zdraví osob*

(2) Použití střelné zbraně je přípustné jen tehdy, jestliže by použití donucovacích prostředků bylo zřejmě neúčinné.

(3) Před použitím střelné zbraně v případech uvedených v odstavci 1 písm. a) až d) je příslušník povinen vyzvat osobu, proti které zakročuje, aby upustila od protiprávního jednání, s výstrahou, že bude použito střelné zbraně. Od výzvy s výstrahou může příslušník upustit pouze v případě, že je ohrožen jeho život nebo zdraví anebo život nebo zdraví jiné osoby a zákrok nesnese odkladu.

(4) Při použití střelné zbraně je příslušník povinen dbát nutné opatrnosti, aby zejména neohrozil život nebo zdraví jiných osob a aby co nejvíce šetřil život osoby, proti níž zakročuje“ (Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky).

Dalším právním předpisem, který souvisí s použitím střelné zbraně a donucovacích prostředků, je zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, který definuje krajní nouzi, nutnou obranu a oprávněné použití střelné zbraně.

- **§ 28 Krajní nouze**

(1) „Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému trestním zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o krajní nouzi, jestliže bylo možno toto nebezpečí za daných okolností odvrátit jinak anebo způsobený následek je zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, anebo byl ten, komu nebezpečí hrozilo, povinen je snášet“ (Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník).

- **§ 29 Nutná obrana**

(1) „Čin jinak trestný, kterým někdo odvrací přímo hrozící nebo trvajícím útokem na zájem chráněný trestním zákonem, není trestným činem.

(2) Nejde o nutnou obranu, byla-li obrana zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku“ (Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník).

Nutná obrana je oprávněná pouze tehdy, když je proti pachateli použita přiměřená síla odpovídající povaze zákroku.

- **§ 32 Oprávněné použití zbraně**

„Trestný čin nespáchá, kdo použije zbraně v mezích stanovených jiným právním předpisem“ (Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník).

2.2 Donucovací prostředky využívané Vězeňskou službou ČR

Donucovací prostředky využívané Vězeňskou službou ČR jsou ukotveny v § 17, zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní.

Jedná se zejména o tyto nejvyužívanější donucovací prostředky:

2.2.1 Hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany

Patří mezi hlavní a nejrychleji využitelný donucovací prostředek. Jeho výhoda spočívá především v možnosti okamžitého využití s ohledem na stísněné prostředí, kde je útok vždy brutálnější než na otevřeném prostranství. Je důležité si uvědomit, že nohy jsou ve většině případů obranným prostředkem, který má svůj význam z hlediska vyvinutí síly a zasažitelnosti z větší vzdálenosti. Z druhého pohledu je provedení zákroku nohou časově náročnější a vyžaduje kvalitní výcvik. Zákrok nohou je také bezpečnější a účinnější. Mezi neúčinnější kopy, které je možné provést v případě nutné obrany, patří kopy na oblast spodní části těla, konkrétně kolem kolenního kloubu a holeně. Tyto kopy by měly ve většině případů vést k imobilizaci nebezpečného pachatele a ulehčení další fáze služebního zákroku. V případě provádění služebního zákroku a využití kopů sebeobrany je důležité vždy myslet na samotnou přiměřenost služebního zákroku a samotný kop by měl být jednou z posledních možností, která bude využita až po provedení hmatů, chvatů a úderů sebeobrany. Vždy je také podstatné vnímat rizikovitost zákroku, udržovat bezpečný odstup od pachatele a využít veškeré možnosti, které se naskytanou (Maynard, MA., 2013).

Využití potenciálu rukou v podobě hmatů a chvatů vychází především ze správně provedené techniky úchopu pachatele a jeho následného svedení do polohy na zemi, při které je možnost provedení poutání. Tyto postupy mají své uplatnění zejména při vyvádění nebezpečných osob z prostředí cel a vycházkových dvorů, kdy tyto osoby odmítají respektovat příkazy příslušníků Vězeňské služby (Novotný et al., 1997).

Údery rukou jsou ve většině případů efektivní a pachatele částečně nebo zcela imobilizují. V případě zákroku příslušníků Vězeňské služby je nutné myslet na stísněné prostředí a stavebně technické prostředky, které mohou zákrok rukou omezit, a to zejména u kyvadlových úderů, které jsou časově náročnější a dají se snadněji anticipovat. V těchto případech je vhodné využít přímé údery před kyvadlovými, u kterých je nutné vnímat plochu na které je zákrok prováděn. Ke správné technice provedení úderu rukou patří také zapojení horní poloviny těla, která má význam z hlediska přenesení energie směrem na nebezpečného pachatele. Ve většině případů tyto údery směřují na horní část těla

pachatele, která má řadu slabých míst a ty mohou způsobit vyřazení útočníka z boje. Úder vedený na oblast uší má význam z hlediska ztráty rovnováhy pachatele, protože v uchu se nacházejí buňky, které předávají signály pomocí jednotlivých sluchových nervů směrem do mozku a ten následně vyhodnocuje postavení těla, přičemž při správném úderu dochází k bolestivému šoku, ztrátě rovnováhy a orientace v prostoru. Po takovém úderu je možné zajistit pachatele a provést další služební úkony. Další účinné údery rukou mohou být vedeny také na místa v oblasti spánku, týlu, kořene nosu, klíční kosti, žeber, brady, pánve a také na oblast solar plexus v místě pod hrudní kostí, kdy úder zespodu na toto místo může znamenat přibližně po dobu jedné minuty bolest, přerušování dýchání, částečné omráčení nebo také změnu srdečního rytmu.

V případě využití tohoto donucovacího prostředku je vždy nutné:

- být rychlejší,
- být o krok napřed před pachatelem a předvídat situaci,
- vnímat veškerá rizika a zákrok si předem promyslet, aby bylo dosaženo účelu,
- držet si bezpečný odstup a
- zvážit využití ostatních donucovacích prostředků s ohledem na povahu zákroku (Novotný et al., 1997).

2.2.2 Poutací prostředky

Poutací prostředky si prošly svým historickým vývojem, od prvních pokusů v podobě lián a proužků kůži, kdy se tyto prostředky používaly především jako prostředek pro zajištění zajatců. Později se ale ukázalo, že spolehlivost těchto materiálů neměla požadovanou úroveň a v rámci dalšího vývoje došlo k nahrazení přírodních materiálů různými typy řetězů a okovů, které využívaly již staří Babyloňané a Asyrové. Tento vývoj trval až do roku 1862, kdy došlo k inovaci panem W. V. Adamsem, který dokázal vyvinout systém, který se přizpůsobil na odlišné velikosti zápěstí. Poslední inovací prošly pouta v roce 1912, kdy jistý G. Carney uvedl na trh pouta, které měly odpovídající váhu a dokázaly obepnout zápěstí bez možnosti vysmeknutí a nebyly příliš obepnuté, což by bylo možné v současné době považovat za nelidské a kruté zacházení (Šír, 2016).

Využití poutacích prostředků je v kompetenci Vězeňské služby, která využívá pouta nožní i ruční, a to zejména při eskortách vězňených osob k:

- soudnímu jednání,
- do zdravotnického zařízení,
- ve vnitřním a vnějším prostředí organizačních jednotek a také
- jako preventivní opatření pro zajištění bezpečnosti příslušníků u zvláště nebezpečných osob.

Vyhodnocení nebezpečnosti těchto osob je vytvořeno na základě:

- dřívějších zkušeností s vězňenou osobu,
- poznatků PČR,
- aktuálních poznatků psychologických pracovníků a
- dalších odborných zaměstnanců.

Na základě tohoto jsou prostřednictvím bezpečnostní komise přijaty odpovídající opatření.

Hlavní výhody poutacích prostředků jsou:

- Omezení pohybu horních a dolních končetin,
- nemožnost provedení úderu,
- neschopnost útěku osoby v případě nožních pout a
- celkové zajištění pachatele.

Kovová pouta představují hlavní poutací prostředek, který funguje na principu zacvaknutí jednotlivých zoubků ve vnitřním mechanismu. Utažení se provádí tlakem na pohyblivou část, která zajíždí do vnitřního mechanismu a ta následně udržuje pozici, na kterou byly utaženy. V případě neopatrnosti pachatele nebo jeho kladení aktivního odporu může dojít také k dalšímu dotažení, které způsobuje nepříjemnou bolest. Vhodnou variantou je nasazení kovových pout, jejich dotažení do optimální polohy, aby nemohlo dojít k vysmeknutí rukou a následně jejich zajištění pomocí malého klíče, který se svým hrotem zasune do otvoru pro jejich zajištění a tím dojde k zablokování mechanismu a nemožnosti další manipulace s pohyblivou částí. Další manipulace, a především odblokování kovových pout je možné pouze se samotným klíčem, který v zámku nejprve odjistí pouta a následně dojde k uvolnění pohyblivé části (Top-ArmyShop.cz, © 2011 – 2021).

Dalšími poutacími prostředky jsou plastové proužky, které jsou využitelné pouze jednorázově. Výhoda spočívá v jejich skladnosti a nízké hmotnosti, která představuje neodmyslitelnou výhodu při samotné manipulaci. Nevýhody plastových pout vycházejí z jejich jednorázového využití a dále možnosti jejich přeřiznutí, ke kterému by mohlo dojít v momentě, kdy dochází na místě zákroku k většímu množství zajištěných osob a zvyšuje se nepřehlednost zákroku (Top-ArmyShop.cz, © 2011 – 2021).

2.2.3 Úderné prostředky

Teleskopické obušky nebo standartní gumové obušky jsou donucovacím prostředkem, který má své historické prameny již ve 4. století př. n. l., kde byly využívány ve městě Athény příslušníky vojenských pořádkových sil ve formě dřevěných holí. V dnešní době je taková činnost nazývána jako služba zajišťující pořádek a bezpečnost. Z historického pohledu měly dřevěné obušky přednost před ocelovými, které byly drahé na výrobu a příliš těžké pro jejich každodenní nošení. Nevýhoda dřevěných obušků vycházela především z křehkosti a vlivů počasí na jejich udržování v provozuschopném stavu.

V dalším vývoji představoval významný krok především vývoj a výroba pryže, která měla odpovídající vlastnosti pro použití bezpečnostními složkami. Materiál byl ohebný, pružný a velice těžko zničitelný. Další výhodou představovala tvrdost, která dokázala přenést energii, ale zároveň nedocházelo k nepřiměřenému zranění osob. Gumové obušky nacházejí své využití i v dnešní době, a to i v případě Vězeňské služby.

Samotný vývoj přináší další inovace a tato oblast se dotýká i přezbrojování bezpečnostních složek v případě úderných prostředků. Zatím posledním úderným donucovacím prostředkem z pohledu historického vývoje, který je ve většině případů ve výbavě ozbrojených složek, bezpečnostních agentur a dalších bezpečnostních firem, je teleskopický obušek. Jeho počátek představuje konec 20. století, kdy byl zařazen do výbavy donucovacích prostředků policie v USA (Manolevski, 2007).

Výhody teleskopického obušku vycházejí především z jeho skladnosti a účinnosti. Velikost teleskopických obušků v pohotovostním stavu představuje ve většině případů polovinu samotné délky gumových obušků, které mají délku přibližně 50 cm. Váha teleskopických obušků se odvíjí od jejich velikosti, ve většině případů v rozmezí 500 až 700 gramů. Další problematika se dotýká především způsobu zpracování. U bezpečnostních sborů se využívají především obušky kalené, což je způsob, při kterém dochází v procesu výroby dosažení odpovídající teploty pro kalení a následně se využije prudkého ochlazení, které

znamená, že obušek dosáhne větší tvrdosti a odolnosti. V běžném životě pro sebeobranu postačí obušky nekalené, které jsou méně odolné, ale pro jejich případné využití v případě nutné obrany naprosto dostačující a odpovídající.

Při samotném použití teleskopických obušků u Věžeňské služby je nutné přihlížet na přiměřenost zákroku, protože se jedná o prostředek, který má v případě zasažení oblasti kolem hlavy a krku fatální následky, které mohou skončit až smrtí osoby, proti které je úder veden. Údery do rukou a nohou jsou v případě použití teleskopických obušků nejefektivnější, protože každý úder znamená prudkou bolest s následnou imobilizací nebezpečné osoby.

Další problematiku použití teleskopického obušku může představovat především proces, při kterém aktivujeme obušek z pohotovostní polohy prudkým švihnutím, a to klade nároky zejména na prostorovou představivost a orientaci. Při samotném zákroku je taktéž nutné přihlížet na časovou náročnost aktivace a možnost zneužití obušku nebezpečnou osobou, které by mohlo vést ke zranění osob a vzniku mimořádné události v kontextu neúspěšného zákroku.

Teleskopický obušek je taktéž možné dovybavit řadou dalšího příslušenství, které zahrnuje svítilny, hroty pro rozbíjení skla a také zrcadla, které se umístí na konec teleskopického obušku a mohou sloužit jako prodloužená část při technických kontrolách cel, přijíždějících vozidel do objektu VS ČR a v dalších případech kontroly k zajištění bezpečnosti (Manolevski, 2007).

2.2.4 Slzotvorné obranné prostředky

Slzotvorné prostředky představují ve výbavě členů Věžeňské služby důležitý donucovací prostředek, jehož využití je velice efektivní s ohledem na stabilizaci celé situace, ale nepřiliš vhodné pro použití ve stísněných prostorech, které představují cely a ubytovny vězněných osob. Další nevhodné použití je dáno zejména vlivy špatné meteorologické situace, kdy tato může znamenat vyřazení příslušníků z provedení zákroku.

První historická zmínka o pepřovém spreji je datována kolem roku 1973, kdy se využívaly v průběhu trestního řízení na území Číny, a měly za cíl stabilizovat situaci a uklidnit nebezpečné osoby v průběhu řízení. Jejich další účinné využití našlo své opodstatnění při odvrácení útoku nebezpečných osob (paralyzery.cz, © 2012-2020).

Slzotvorné prostředky se dělí dle využití chemických látek, a to na dráždivé, působící na sliznice těla za využití kajenského pepře a dále na slzotvorné. Ve většině případů se vyrábí ve formě sprejů, které představují získání výhody v podobě udržení si bezpečné vzdálenosti od nebezpečného pachatele a svojí účinností, která tyto osoby dokáže ve většině případů paralyzovat na dobu přibližně 60 minut s následným pocitem pálení, které trvá i několik hodin. Účinek závisí hlavně na přesnosti zasažení a ve výjimečných případech také na imunitě pachatele proti využitým chemickým látkám. Z celkové populace je pouze jedno až dvě procenta osob, které jsou imunní. Slzotvorné přípravky se vyrábějí také ve formě kapalin a pěn, které představují nižší riziko vyrazení osoby, která slzotvorný prostředek využívá. Nevýhody pěnových a kapalinových prostředků vycházejí především z nutnosti přesného zasažení oblasti hlavy a menšího rozptylu dráždivé látky (Novotný et al., 1997).

2.2.5 Elektrické obranné prostředky

Primární funkce využití elektrických donucovacích prostředků vychází z přenosu elektrických impulsů, které fungují při vysokém napětí a tyto impulsy jsou následně přenášeny na tělo pachatele. Jejich nevýhoda je především v nutnosti blízkého kontaktu s nebezpečnou osobou a dalšího setrvání v její blízkosti z důvodu zachování účinnosti. Další nevýhoda spočívá v některých případech ve slabém účinku, který nedokáže efektivně přenášet impulsy přes různé vrstvy oblečení a v tom případě nedochází k úspěšnému paralyzování a účinná obrana se může velice rychle změnit v nebezpečný boj o život a zdraví (Novotný et al., 1997).

Z tohoto důvodu je využití klasických paralyzérů u Vězeňské služby nahrazeno účinnější formou tzv. taseru, který dokáže vystřelit elektrody umístěné na tělo taseru pomocí stlačeného vzduchu a následně přenášet elektrickou energii ve formě vodivých drátů. Zachycení elektrod na těle pachatele probíhá formou ostny, která se zachytí do oblečení (paralyzery.cz, © 2012-2020).

Z pohledu historického vývoje jsou elektrické obranné prostředky u Vězeňské služby ČR zastoupeny nejkratší dobu. Konkrétně dle výroční zprávy Vězeňské služby ČR z roku 2019, která uvádí, že předložení a schválení elektrického paralyzéra (taser) proběhlo až v roce 2019 a na základě tohoto došlo k dodání paralyzérů TASER X2 do všech organizačních jednotek, kde momentálně probíhá školení vybraných příslušníků, kteří budou mít kompetence k jejich využití (Výroční zpráva VS ČR za rok 2019, 2020).

Taser X2

Taser X2 je postupně zařazován do výbavy organizačních jednotek Vězeňské služby. Jeho účinnost vychází především z možnosti dvojitých výstřelů, které dokážou fungovat v režimu primárního a záložního výstřelu. Ty zvyšují šance na úspěšné provedení služebního zákroku. Svoji formou a strukturou připomíná krátké palné zbraně a jeho využití je vhodné v jakémkoliv prostředí, kde hrozí napadení příslušníků a dalších osob. Je schopný pracovat v režimu provozní teploty od -20°C do 50°C . Je vyrobený z vysoce odolného polymeru, který zajišťuje odolnost a pevnost přístroje. Součástí taseru je také duální laser, který poskytuje vizualizaci přesného místa, kde se elektrody uchytí.

Tabulka 1 - rozměry Taseru X2

výška	10,7 cm
šířka	4,3 cm
délka	19,8 cm
váha	454 g

Zdroj: TASER Self-Defense, © 2021

Taser X2 je vhodný také pro použití za špatných světelných podmínek, protože je vybaven LED svítílnou. Rozměry Taseru X2 jsou podobné krátkým palným zbraním a s váhou bez kazety představuje komfort při skrytém nošení na těle. Další výhodou je oboustranný bezpečnostní spínač, který znamená zvýšený komfort z pohledu obouručního použití. Taser X2 dokáže vysílat všechny informace o použití do počítačového systému a ukládat všechny záznamy o jeho použití, jako je délka elektrického signálu, vystřelení elektrod a dalších podstatných informací, které jsou vhodné pro analyzování situace. Režim použití je koncipován tak, aby byl schopen pracovat v několika sekundových intervalech, a to formou jednoho cyklu nebo provedení více cyklů po sobě jdoucích. Taser X2 je možné použít také formou běžného paralyzéro, tedy bez nutnosti vystřelení elektrod umístěných na těle taseru (Axon Enterprise, Inc., © 2020).

Obrázek 2 - Taser X2

Zdroj: Self-Defense, © 2021

Tabulka 2 - popis funkcí Taseru X2 - viz obrázek 2

01	Inteligentní kazety
02	Svítilna LED
03	Lasery pro míření
04	Přepínač výstrahy
05	Místo pro vložení baterie
06	Bezpečnostní spínač
07	Volba osvětlení

Zdroj: Self-Defense, © 2021

2.2.6 Zbraň – KRAKEN SF 1

Jedná se o zbraně neletální, které ve většině případů nezpůsobí smrt, ale mají za cíl protivníka pouze poškodit a odradit od páchání trestné a jiné činnosti, která v podmínkách Vězeňské služby může souviset s narušováním pořádku, bezpečnosti a maření účelu výkonu trestu odnětí svobody nebo výkonu vazby. V civilních podmínkách se tato zbraň řadí do zbraní volně prodejných za podmínek splnění plnoletosti a způsobilosti.

Náboje do neletálních zbraní typu Kraken SF 1 mohou být ve formě tenisových míčků, které mají odpovídající účinek s cílem zastavit nebezpečnou osobu a umožnit provedení dalších úkonů při zásahu. Při použití tenisového míčku je udávaná přesnost při míření stanovena na 30 metrů a u specifických nábojů až do 100 metrů vzdálenosti. Další specifické náboje jsou zejména typu dýmových granátů, které slouží k zakouření prostoru a ztrátě orientace nebo slzotvorných nábojů, které mají své využití a opodstatnění především při zásahu proti většímu počtu osob. Samostatnou kategorii tvoří výbušky typu P1, které doprovází zvukové projevy a typu P2, které mají navíc oproti P1 také slzotvorný účinek. Nejúdernější kategorii představují náboje typu brokových, které mají své využití zejména v případě loveckých účelů, ale s tím rozdílem, že náplň představují projektily vyrobené z pryže (Armyshop, ©2021).

Obrázek 3 - Kraken SF2

Zdroj: Army shop, © 2021

2.2.7 Krátká palná zbraň – CZ 75

Jedná se o krátkou palnou zbraň CZ 75, kterou zkonstruoval František Koucký a která představuje zásadní vývojový krok českého zbrojního průmyslu. Její výroba započala na začátku roku 1980 (Vojenský historický ústav Praha, © 2020).

Zbraň CZ 75 je konstruována na náboje ráže 9 mm Luger, přičemž tyto náboje jsou používány napříč bezpečnostními ozbrojenými složkami po celém světě, a jinak tomu není ani u Vězeňské služby ČR. Pro porovnání s významně silnější ráží .357 Magnum, je udávaná energie v joulech u ráže 9 mm Luger 518 joulů, zatímco u silnější ráže Magnum se jedná o 926 joulů. Celková kapacita zásobníku CZ 75 pro ráži 9 mm je 15 nábojů (Novotný et al., 1997).

Konstrukce samonabíjecí pistole CZ 75 je celokovová, což představuje o něco větší hmotnost (970 gramů) a snížený komfort při nošení, který je ale v plné míře nahrazen spolehlivostí. Pistole se dělí na 3 hlavní části, do kterých patří tělo zbraně, závěr a hlaveň. Provedení kohoutu je vnější a mechanismus spouště je dvojčinný. Provedení pojistky proti zamáčknutí spouště je konstruováno oboustranně, a to zaručuje její všestrannost. Konstrukce záchytu zásobníku je umístěna vedle lučíku a její provedení je uzpůsobeno pro pohodlné ovládání rukou, která drží zbraň. Muška a hledí jsou umístěny pevně na závěru zbraně. Na tělu zbraně jsou umístěny střenky, které mají význam z hlediska uchopení zbraně s minimalizací rizika vyklouznutí. Přesnost střelby je způsobena drážkami v hlavni, které provedou rotaci střely. K vyhazování nábojů ze zbraně dochází po pravé straně, kdy po stisknutí spouště naráží náboj na vyhazovač, a ten jej následně směřuje ven ze zbraně (Novotný et al., 1997).

2.2.8 CZ SCORPION EVO 3

Automatická palná zbraň CZ SCORPION EVO 3 postupně nahradila zastaralou předchozí generaci samopalů vzor 61, Škorpion, která byla z hlediska funkčnosti, ergonomie, a především manipulace zcela nevyhovující pro použití v podmínkách 21. století. Obtížné stažení závěru, váha, ale také špatně ovladatelné prvky zbraně jsou jen krátkým výčtem toho, že bylo nutné i v případě Vězeňské služby pomýšlet na přezbrojení. K tomuto postupně docházelo od roku 2019, kdy bylo na konci roku dodáno celkem 2 500 kusů těchto samopalů. Ty byly následně rozděleny dle potřeb a s ohledem na celkové počty příslušníků do jednotlivých organizačních jednotek (Výroční zpráva Vězeňské služby ČR za rok 2019, © 2020).

Jedná se o automatickou zbraň, pro kterou jsou využity náboje 9x19 mm Luger, které se vkládají do zásobníků s kapacitou 30 nábojů. Její moderní konstrukce je vhodná pro bezpečnostní ozbrojené složky, ale také pro osobní potřebu a sportovní střelbu. Ve srovnání s předešlou zbraní vzor 61, kterou Vězeňská služba využívala do roku 2019, jsou výhody zbraně dány především její vahou, snadností manipulace s ovládacími prvky zbraně, ale také přesností střelby a více možnostmi nastavení dle potřeb uživatele. Vyrábí se ve verzi S1 a A1, druhou ze zmiňovaných modifikací používá Vězeňská služba a hlavní rozdíl je především v možnosti přepínat mezi dávkou, tří rannou dávkou a jednotlivými ranami (Alfatactical, © 2011 – 2021).

Zbraň je vyrobena z odolných polymerů, které zaručují výraznou pevnost a lehčí manipulaci, která se projevuje také na své váze (2,55 Kg bez vloženého zásobníku). Výhodou zbraně je také možnost oboustranného používání, kdy na obou stranách jsou umístěny ovládací pojistky a ovladače vypouštění zásobníku. Zbraň je již z výroby velice dobře vybavená, pro náročnější uživatele je možnost dovybavení dalšími doplňky ve formě laserů, kolimátorů a svítilen, dle standardu MIL-STD-1913, který představuje vojenskou odolnost v odlišných podmínkách používání. Výhodu zbraně představuje také nastavitelná délka sklopné opěrky, která slouží k zapření a zvýšení přesnosti střelby (Česká zbrojovka a.s., © 2021).

Obrázek 4 – CZ SCORPION EVO 3

2.3 Ochranné prostředky využívané Vězeňskou službou ČR

Vězeňská služba využívá nejen obranné prostředky ve formě aktivních a pasivních zabezpečovacích prvků. Samostatnou kategorií s ohledem na zajištění bezpečnosti příslušníků tvoří také ochranné prostředky. Mimo standartní vybavení organizačních jednotek jednotlivými práškovými hasícími přístroji typu ABC, je Vězeňská služba vybavena také dalšími prostředky, které představují zvýšenou bezpečnost při zásahu v budovách, které jsou z pohledu požárního zásahu poměrně specifické. Dokumentem pro připravenost v případě zásahu požárních jednotek v objektech VS ČR je Bojový řád jednotek požární ochrany – taktické postupy zásahu (Metodický list č. 14 S), který definuje problematiku zásahu v objektu Vězeňské služby s přihlédnutím ke specifickému prostředí (Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, © 2020).

2.3.1 Modulární komplet MOK CZ 4M RAPTOR 2.0.

Jedná se o balistickou ochranu příslušníků, která je využívána především při eskortách nebezpečných osob v oblasti speciálních úkolů zásahových a speciálních jednotek. Jeho výhoda spočívá především v lehkosti, rychlosti aktivace a možnosti dovybavení přídatnými komponenty. Nejvyšší stupeň ochrany vychází z možnosti dovybavení těchto modulárních kompletů balistickými vložkami až do velikosti 0,78 m².

Další výhody představuje především:

- systém rychlého odhození,
- kompatibilita s taktickým opaskem a
- vložení balistických panelů.

V rámci dané zakázky Vězeňská služba vybavila příslušníky provádějící MBO také chrániči stehen, paží, krku, kolen a loktů, dále protiúderovými panely, suspenzory, přepravními taškami a balistickými panely - přední a zadní (4M Tactical, © 2021).

Obrázek 5 – Modulární komplet MOK CZ 4M RAPTOR – 2.0.

Zdroj: 4M Tactical, © 2021

2.3.2 Hasicí deka

Hasicí deka představuje základní požární vybavení určené do všech místností, kde hrozí vznik menších požárů. Pro své vlastnosti, které vycházejí především z účinnosti skelných vláken, je její umístění ve všech kancelářích s ohledem na jednoduchost použití optimální i pro osoby neznalé základů požární ochrany. Postup a význam použití je vždy uveden na obalové vrstvě deky. Základním principem je především zamezení přístupu vzduchu, který je oxidačním činidlem hoření a bez jeho účasti se hoření dále nerozšíří a v případě menších požárů dochází k okamžitému uhašení požáru. Hasicí deka může být dále využita při evakuaci osob z hořících místností a dalších ohrožených objektů (Jan Benda - požární služby, © 2015).

2.3.3 Fireball – zásahová koule pro hašení

Nejnovější výbavou Věžeňské služby jsou hasicí koule, které představují vhodný prostředek pro hašení požárů s maximální plochou požáru přibližně do 10 m². Vnitřní obsah koule obsahuje látku FUREX 770, kterou je možné definovat jako práškovou směs. Při kontaktu s ohněm ihned iniciuje a následně dokáže rozptýlit prášek po všech stranách. Před samotným rozptýlením prášku dochází ke zvukovému upozornění (120 dB) zúčastněných osob a případné možnosti vzdálit se od ohniska požáru.

Hlavní výhoda práškové hasicí koule spočívá především ve skladnosti, jednoduchosti použití a možnosti umístění na kterékoliv místo v místnosti prostřednictvím vakuovaného obalu, který zajišťuje její uchycení. Z pohledu udržení si bezpečného odstupu od ohniska požáru je vhodné použití z větší vzdálenosti s ohledem na teplotu požáru a uvolňující se nebezpečné látky a plyny (TRAIVA s.r.o., © 2021).

2.3.4 Oživovací přístroj Saturn OXY

V momentě, kdy dochází k akutním problémům s dýcháním, je vhodné využití přístroje pro zajištění základních životních funkcí SATURN OXY, který je ve výbavě organizačních jednotek Věžeňské služby. Podávání kyslíku do plic probíhá v krátkodobých intervalech a funguje na principu automatického plicního regulátoru, který redukuje dávky kyslíku dle určení pro dospělé osoby nebo děti. Dávky kyslíku vycházejí z tlakové láhve s kyslíkem (obsah 2 l) ve formě otevřeného okruhu. Maximální hodnota tlaku je 15 MPa. Výhodou přístroje je jednoduchost použití a přehledné balení v plastovém boxu, které zaručuje možnost použití i v náročných podmínkách. Součástí boxu je láhev s tlakem, regulátor, přívodová hadice a částečná maska pro připojení k tělu. Přístroj je schopen pracovat v rozsahu teploty od -20 do +70 stupňů Celsia a jeho váha je přibližně 8 kg bez brašny. Přístroj je schopen pracovat po dobu přesahující přibližně půl hodiny (POŽÁRY.CZ, © 2021).

„Použití přístroje:

- k umělé ventilaci plic (umělému dýchání) při zástavě dechu

- k umělé ventilaci plic při resuscitaci při zástavě oběhu

- k podpůrnému dýchání, prohlubováním spontánních dechů raněného nebo nemocného

- k inhalaci kyslíku, při dostatečném dýchání raněného nebo nemocného“

(Meva a.s., © 1995 – 2021).

2.3.5 Úniková kukla S-Cap

V případě zahájení evakuace během požárního poplachu v organizační jednotce Vězeňské služby se využívají k této činnosti únikové masky S-Cap, které chrání především před nebezpečnými účinky oxidu uhelnatého, sirnatého a dalších plynů, které jsou s ohledem na vznik požáru nebezpečné pro přežití osob. Jejich výhodou spočívá v jednoduchosti a velikosti balení, přičemž je možné jejich umístění do všech místností.

Doba, po kterou je možné bezpečně používat masku, je stanovena na 15 minut. Její použití je s ohledem na univerzálnost masky podmíněno pouze navlečením přes hlavu a stažením dolů směrem ke krční páteři, kdy dojde k utěsnění otvoru. Z těchto důvodů je maska vhodným prostředkem i pro použití u dětí, mladistvých a osob používajících brýle. Použití masky je možné pouze jednorázově a slouží k sebezáchraně z prostor, kde se vyskytuje větší množství unikajících nebezpečných látek, zejména pak po vzniku požáru.

Vnější strana masky je složena z PVC, kolem krku je těsnění ve formě bavlny, výhled z masky je zajištěn formou termoplastu a vnitřní prostor je vyroben z gumy. Maximální doba, po kterou je možné masku skladovat v originálním balení, je stanovena na 4 roky. Po uplynutí této doby je nutné provedení další kontroly, přičemž dojde k vyhodnocení, zda jsou zachovány všechny funkce a vlastnosti ochranné masky. Maximální doba skladování je stanovena na dobu 10 let, během kterých je potřebné zajistit dvě odborné kontroly ve 4letých intervalech. Skladování masky ve vozidlech je povoleno po dobu 8 let (VYZBROJNA.cz, © 2007-2021).

2.3.6 Plynová maska CM-6

Svoji funkcí se jedná o celoobličejovou plynovou masku, která ve spolupráci se speciálním filtrem chrání obličej a orgány dýchání a její využití je vhodné nejen v průmyslové a chemické výrobě, ale také u ozbrojených bezpečnostních složek a záchranných sborů. Výjimku netvoří ani Vězeňská služba, která má ve své výbavě ochranné masky typu CM-6. Je nutné uvést, že maska našla své využití ve Vězeňské službě i v případě ochrany zdraví s ohledem na pandemické onemocnění Covid-19, protože její účinky zahrnují také ochranu proti biologickým činitelům. Další ochranné schopnosti s nasazeným filtrem představují ochranu před chemickými a toxickými plyny nebo radioaktivními částicemi.

Nasazení masky probíhá navléknutím přes hlavu s následným utažením popruhů, které jsou vyrobeny z pryže, textilu a zajišťují dokonalé obepnutí kolem hlavy. Výhodou masky je velký zorný úhel, který je zajištěn poměrně velkou průhlednou přední částí masky.

V originálním balení z výroby je možné masku skladovat po dobu 20 let a její uskladnění je podmíněno místností, kde je bezprašné prostředí a chlad. Při používání masky je i přes poměrně významné obepnutí kolem obličeje zachována značná schopnost artikulace komunikujících osob při důležité krizové komunikaci (ARMEDSTORE, s.r.o., © 2008 – 2021).

Obrázek 6 – Plynová maska CM - 6

Zdroj: ARMED STORE s.r.o., © 2008–2021

3 REŠERŠE

Teoretická část bakalářské práce měla ze své podstaty především informovat o Vězeňské službě jako bezpečnostní ozbrojené složce, která je na našem území spojena s integrovaným záchranným systémem v kontextu bezpečnostního prostředí České republiky. Základem pro přehledné uvedení všech podstatných informací byly především právní normy a další dokumenty, ze kterých vězeňství jako takové vychází, a to především z pohledu právních norem platných na našem území, ale také z dokumentů evropských, potažmo světových. Aby bylo možné v dnešní době efektivně pracovat s vězněnými osobami, bylo ve své podstatě povinné zahrnout do jedné samostatné podkapitoly také historický vývoj vězeňství od vzniku samostatné České republiky. Dále byla nastíněna problematika Koncepce vězeňství do roku 2025. S ohledem na zajištění bezpečnosti příslušníků je podstatná část práce tvořena především jejich vybavením obrannými a ochrannými prostředky. Ty byly zahrnuty do samostatné kapitoly s přihlédnutím ke všem právním dokumentům, ze kterých vychází oprávnění k jejich použití. Je tedy na místě přihlédnout k myšlence, že bez správně fungujícího vězeňského systému by se mohla situace v naší republice velice rychle změnit v místo, ve kterém by byl život značně komplikovaný, a to i s přihlédnutím k té skutečnosti, že by všechny ostatní ozbrojené složky fungovaly správně a efektivně.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VYHODNOCENÍ ČETNOSTI POUŽITÍ DONUCOVACÍCH PROSTŘEDKŮ U VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČR V LETECH 2014 AŽ 2019

Pro účinné a účelné přijetí bezpečnostních, ekonomických a dalších jiných opatření vede Vězeňská služba určitá data ve formě statistických ročenek. Na základě těchto dat dojde v následujících podkapitolách ke grafickému vyhodnocení četnosti použití jednotlivých donucovacích prostředků s přihlédnutím k dalším okolnostem tak, aby bylo možné navrhnout případné dovybavení příslušníků s ohledem na optimalizaci zajištění jejich bezpečnosti.

4.1 Vyhodnocení použití donucovacích prostředků za rok 2014

V období od ledna do prosince roku 2014 došlo při služebních zákrocích k celkovému použití 238 donucovacích prostředků. Nejčastěji využitým donucovacím prostředkem byly hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany. Jejich frekvence využití vychází především ze stísněného prostředí stavebně technického zabezpečení budov v organizačních jednotkách a dále z důvodu nutnosti rychlého zakročení proti vězněným osobám bez časové prodlevy.

Z pohledu četnosti byly v roce 2014 druhým nejčastěji používaným donucovacím prostředkem pouta. Je důležité uvést, že využití samotných poutacích prostředků zahrnuje pouze ty případy, při kterých došlo k nasazení pout v případě vzniku mimořádné události. Tyto údaje nezahrnují využití pout v případě preventivních bezpečnostních opatření.

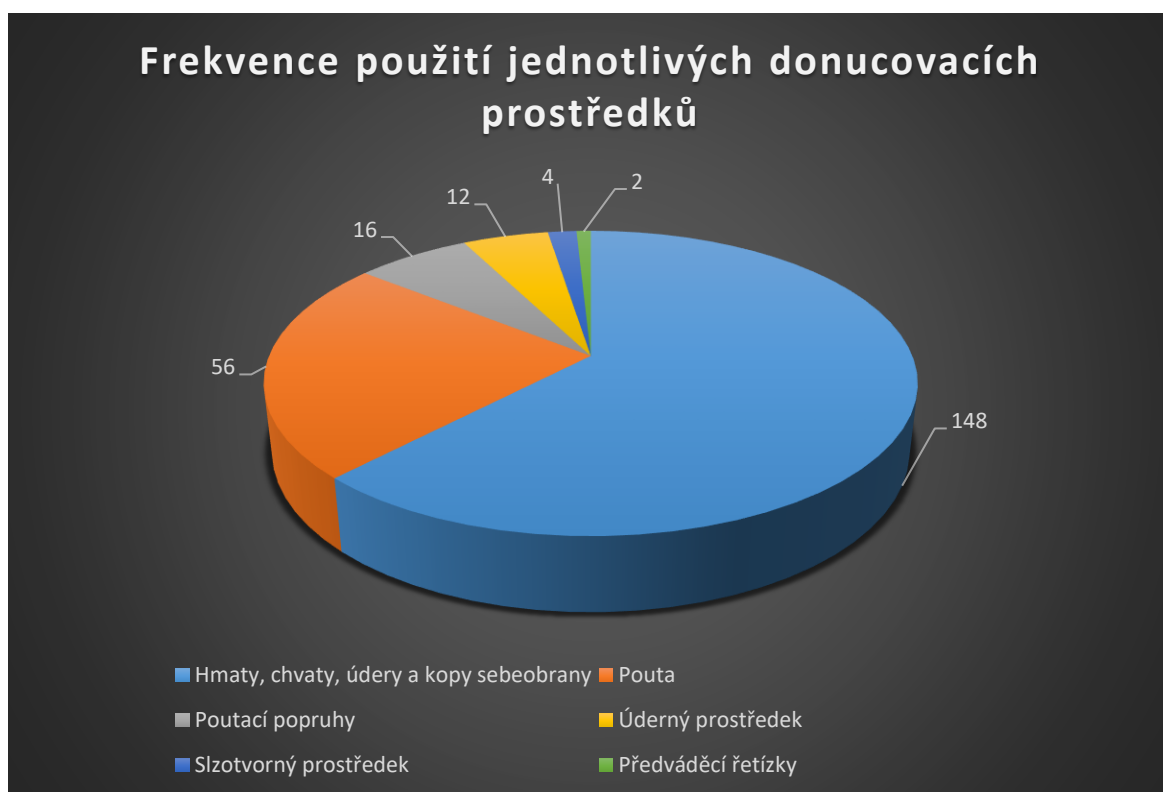
Mezi další donucovací prostředky, které byly využity v roce 2014 patří: poutací popruhy, úderné prostředky, slzotvorné prostředky a předváděcí řetízky.

V roce 2014 došlo ke služebnímu zákroku proti 140 vězněným osobám. Nejpočetnější skupinu představovali především odsouzení muži ve VTOS a to v 84 případech. Dále se jednalo o obviněné muže ve 26 případech, civilní osoby ve 13 případech, odsouzené ženy v 8 případech, obviněné ženy ve 3 případech, mladistvé odsouzené v 5 případech a na závěr také o jednoho chovance.

Z pohledu lokace, kde byly zákroky provedeny, je nejčastěji zastoupeným místem ubytovna odsouzených a cely. Dále tam také patří zdravotní ordinace, prohlížecké místnosti, chodby, schodiště, kanceláře dozorců, soudní místnosti, jednací síně, vycházkové dvory a eskortní vozidla.

Nejčastější skupinou zakročujících příslušníků jsou dozorcí oddělení VVaT a dále příslušníci vězeňské stráže. Tyto skupiny jsou v blízkém osobním kontaktu s vězněnými osobami po nejdélší dobu.

Ve všech případech se jednalo o oprávněné použití donucovacích prostředků. Při použití donucovacích prostředků v roce 2014 došlo ke zranění 44 osob, kdy ve 30 případech se jednalo o vězněné osoby, ve 12 případech o příslušníky a ve dvou případech o civilní osoby (Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2014).

Graf 1 – Frekvence použití DP – rok 2014

(Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2014)

4.2 Vyhodnocení použití donucovacích prostředků za rok 2015

Rok 2015 znamenal z pohledu frekvence použití donucovacích prostředků oproti roku 2014 menší nárůst. Celkový počet použití donucovacích prostředků se zastavil na souhrnném čísle 303. Z tohoto číselného údaje mělo největší zastoupení využití hmatů, chvatů, úderů a kopů sebeobrany. Dále se jednalo o pouta, poutací popruhy, slzotvorné prostředky, úderné prostředky a pouta s poutacím opaskem.

V roce 2015 byly provedeny služební zákroky proti 174 vězněným osobám, a to v těchto počtech: odsouzení muži – 93 případů, obvinění muži – 46 případů, odsouzené

ženy – 17 případů, mladiství odsouzení – 5 případů, obviněné ženy – 3 případy, civilní osoby – 8 případů a v neposlední řadě – 2 případy u chovanců.

Nejčastějším místem provedení služebních zákroků byly cely, ložnice a chodby, dále kanceláře zaměstnanců, eskorty, justiční objekty, prohlídkové místnosti a jídelny odsouzených osob (Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2015).

Graf 2 – Frekvence použití DP – rok 2015

(Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2015)

4.3 Vyhodnocení použití donucovacích prostředků za rok 2016

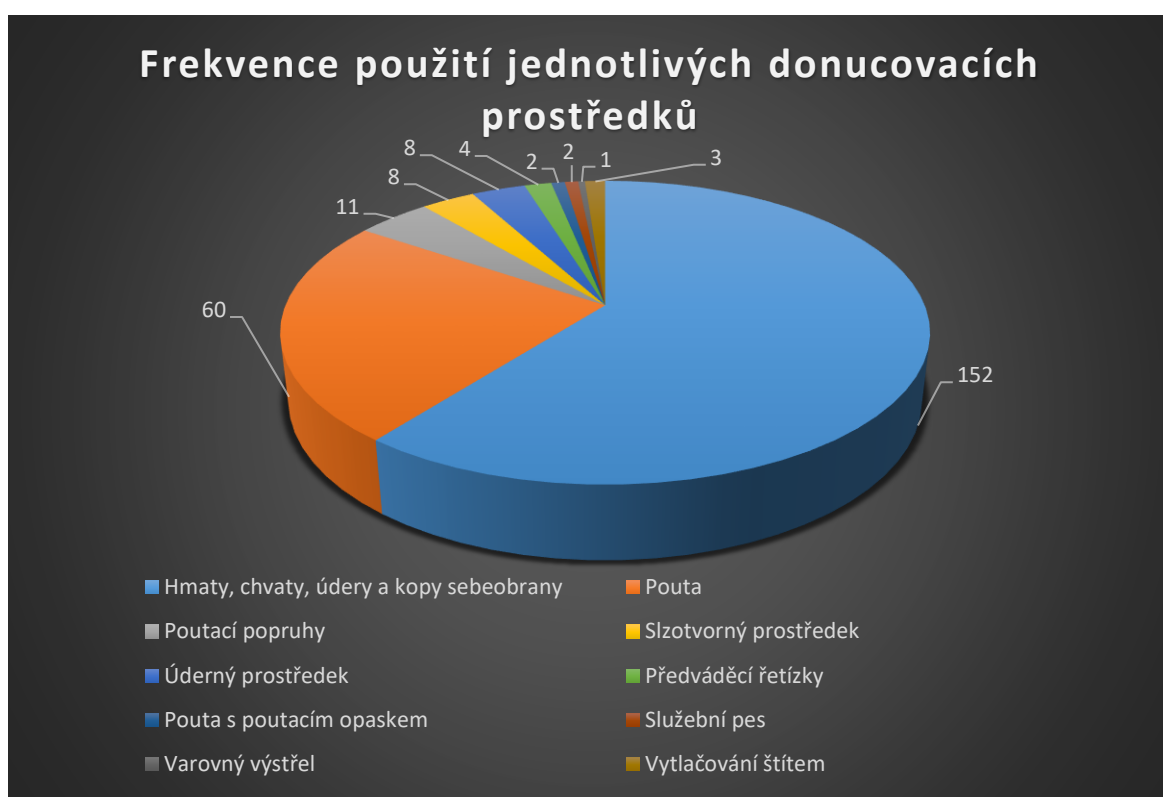
Rok 2016 znamenal pro Vězeňskou službu z pohledu frekvence využití donucovacích prostředků znatelný pokles celkového počtu využití všech využívaných donucovacích prostředků. Celkový počet za rok 2016 se zastavil na čísle 251 použití. Největší podíl na celkovém počtu mají hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany, které tvoří přes 60 procent využití všech prostředků. Dále byly využity pouta, poutací popruhy, slzotvorné prostředky, úderné prostředky, služební psi, pouta s poutacím opaskem a vytlačování štítem. Je nutné uvést, že v roce 2016 došlo také k využití střelné zbraně, a to formou varovného výstřelu.

Celkem byl zákrok veden proti 128 osobám. Největší zastoupení měli opětovně odsouzení muži v počtu 75 případů, dále obvinění muži v počtu 39 případů, obviněné ženy ve třech

případech, odsouzené ženy ve třech případech, mladiství odsouzení ve třech případech, ve dvou případech se jednalo o chovance a ve třech případech také o civilní osoby.

Celkem bylo povinno zakročit 182 příslušníků. Z tohoto počtu bylo 107 příslušníků oddělení VVaT, 70 příslušníků vězeňské stráže, tři příslušníci justiční stráže a dva příslušníci zabezpečovací detence.

Tito příslušníci museli být nejčastěji ve střehu na ubytovnách a u cel, dále na oddělení výkonu kázeňských trestů, při předvádění k lékaři, v jídelnách, v kancelářích, prohlídkových místnostech, ale také při eskortách a v justičních objektech (Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2016).

Graf 3 – Frekvence použití DP – rok 2016

(Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2016)

4.4 Vyhodnocení použití donucovacích prostředků za rok 2017

Rok 2017 znamenal z pohledu frekvence a četnosti využití donucovacích prostředků významný nárůst, kdy při služebních zákrocích došlo k celkem 311 využitím jednotlivých donucovacích prostředků. Mezi tyto prostředky se řadily hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobran, pouta a poutací prostředky, slzotvorné a úderné prostředky, ale také bylo nutné využít služebního psa nebo hrozbu střelnou zbraní. Z celkového počtu 311 využití byly

nejčastěji zastoupeny opět hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany, které následovaly poutací prostředky. Nejmenší zastoupení bylo u služebních zbraní a služebních psů.

V rámci služebních zákroků ve všech organizačních jednotkách byl proveden služební zákrok proti 156 osobám, a to především proti mužům ve výkonu trestu odnětí svobody, kdy se jednalo o 111 osob. V 19 případech byli příslušníci nuceni zakročit proti mužům ve výkonu vazby, v 10 případech proti odsouzeným ženám, ve dvou případech proti obviněným ženám a mladistvým odsouzeným mužům, v jednom případě proti chovanci a v neposlední řadě také proti 11 civilním osobám, kdy tyto zákroky zpravidla probíhají při vstupech do věznic a vazebních věznic a dále v justičních objektech, kde jsou především zohledněny soudní místnosti. Při pohledu na statistické ročenky je také možné dedukovat, že nejčastěji zastoupené osoby, proti kterým je veden služební zákrok, jsou ve věku od 21 do 30 let a dále ve věku od 31 do 40 let.

V roce 2017 využilo donucovací prostředky celkem 231 příslušníků, kdy ve 116 případech se jednalo o příslušníky oddělení výkonu vazby a trestu, v 97 případech o příslušníky vězeňské stráže, v 15 případech o příslušníky justiční stráže a v neposlední řadě také o příslušníky zabezpečovací detence, a to konkrétně ve třech případech.

V případě lokace provedení zákroků je patrné, že přes polovinu všech služebních zákroků bylo nutné provést na ubytovnách a celách odsouzených a obviněných osob. Dále jsou zde zahrnuty prohlídkové místnosti, u kterých bylo uvedeno již v teoretické části, že se jedná o místo, kde dochází k prohlídkám obviněných a odsouzených osob. Tyto prohlídky zahrnují kompletní kontrolu všech míst na těle, přičemž se zvyšuje čas strávený s vězněnou osobou a hrozí vznik mimořádné události (Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2017).

Graf 4 – Frekvence použití DP – rok 2017

(Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2017)

4.5 Vyhodnocení použití donucovacích prostředků za rok 2018

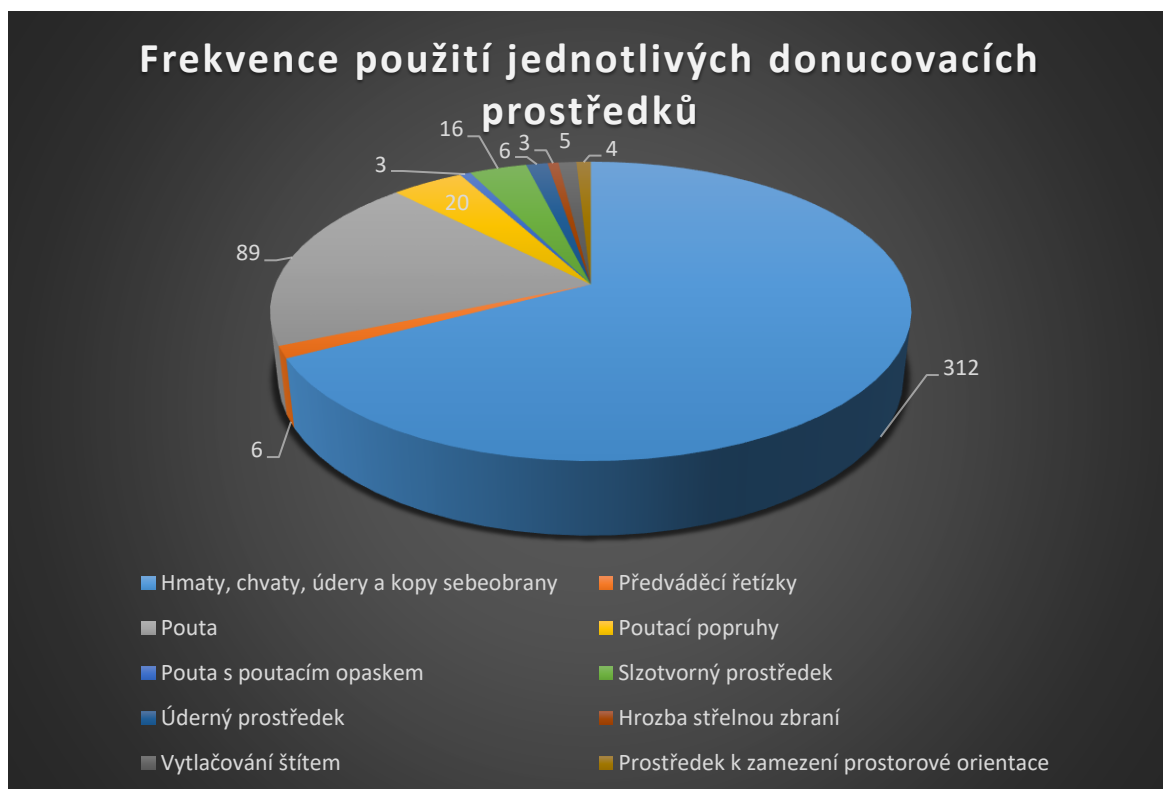
Je nutné se zaměřit také na rok 2018, ve kterém byly donucovací prostředky využity celkem ve 464 případech, což byl největší počet od roku 2014. Z celkového počtu 464 donucovacích prostředků se jednalo v 67 procentech o využití hmatů, chvatů, úderů a kopů sebeobrány. V 19 procentech se jednalo o využití pout, na 4 procenta dosáhly také poutací popruhy. Další donucovací prostředky byly využity pod pěti procentní hranicí z celkového počtu. Konkrétně se jednalo o využití předváděcích řetízků, pout s poutacím opaskem, slzotvorných a úderných prostředků, vytlačování štítem, hrozbě střelnou zbraní a také prostředků, které mají za cíl zamezit prostorovou orientaci. Prostředky k zamezení prostorové orientace jsou především speciální neprůhledné brýle nebo kukly.

Ve stejném roce byly donucovací prostředky použity proti 216 osobám. Při důkladné selekci se jedná ve 147 případech o odsouzené muže, v 39 případech o obviněné muže, v 5 případech o odsouzené ženy, ve třech případech o ženy obviněné, v 6 případech o mladistvé obviněné, ve třech případech o mladistvé odsouzené, v 6 případech o chovance a v 7 případech o civilní osoby.

Při provádění služebních zákroků bylo povinno zakročit 388 příslušníků, kdy 198 z těchto příslušníků vykonává svůj služební poměr na oddělení výkonu vazby a trestu, 155 na oddělení vězeňské stráže, 19 z nich slouží na oddělení justiční stráže, dále 12 na oddělení výkonu zabezpečovací detence a 4 příslušníci na oddělení prevence a stížností. Oddělení prevence a stížností spolupracuje s dozorovým státním zástupcem, vyšetřuje a objasňuje trestné činy a kázeňské přestupky v rámci organizačních jednotek, ale také spolupracuje s GIBS, která má na starost od roku 2012 vyšetřování trestné činnosti příslušníků ozbrojených bezpečnostních složek.

Nejpočetnější věkovou skupinu osob, proti kterým byl zákrok veden, tvoří muži ve věku od 21 do 30 let a dále ve věku od 31 do 40 let. Nejmenší zastoupení je u všech věkových hranic žen, přičemž tato hodnota zpravidla nepřesahuje deseti procentní hranici z celkového počtu.

V roce 2018 proběhly služební zákroky nejčastěji na ubytovnách a v celách obviněných a odsouzených osob, dále na OVKT, při předvádění těchto osob k lékaři, v kancelářích zaměstnanců a příslušníků, ale také na vycházkách, eskortách a prohlídkových místnostech (Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2018).

Graf 5 – Frekvence použití DP – rok 2018

(Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2018)

4.6 Vyhodnocení použití donucovacích prostředků za rok 2019

Posledním rokem, u kterého je možné v současné době vyhodnotit četnost použití donucovacích prostředků, je rok 2019. Statistická ročenka za rok 2020 i s ohledem na aktuální pandemickou situaci nebyla stále zveřejněna.

V roce 2019 bylo použito celkem 533 donucovacích prostředků, což je číslo, které překonává i rok 2018. V tomto případě se jednalo opět o použití hmatů, chvatů, úderů a kopů sebeobrany, pout a dalších poutacích prostředků, předváděcích řetízků, slzotvorných a úderných prostředků, vytlačování štítem, prostředků k zamezení prostorové orientace, ale také nově využití vodního stříkače, který je z pohledu Vězeňské služby jedním z nejméně používaných prostředků a jeho použití je možné pouze na venkovních prostranstvích, kdy jsou např. odsouzení předváděni k odběru stravy do jiné budovy a dochází k narušování pořádku a vnitřní bezpečnosti.

Počet osob, proti kterým bylo zakročeno, je 283. Z celkového počtu se jednalo ve 191 případech o odsouzené muže, ve 44 případech o muže obviněné a dále v 9 případech o odsouzené ženy, ve 4 případech o obviněné ženy, v 9 případech o mladistvé odsouzené muže, v 7 případech o mladistvé odsouzené ženy, ve 4 případech o chovance, v jednom případě o mladistvou obviněnou ženu a ve 14 případech o osoby civilní, tedy osoby, které navštěvují organizační jednotky a justiční areály. Z celkového počtu 283 osob, proti kterým bylo zakročeno, tvoří přes 60 procent muži ve věku od 21 do 40 let.

Rok 2019 taktéž znamenal povinnost zakročit při služebním zákroku pro 454 příslušníků. Z těchto se jednalo o 236 příslušníků oddělení výkonu vazby a trestu, 160 z oddělení vězeňské stráže, 49 příslušníků justiční stráže, 8 příslušníků zabezpečovací detence a jednoho příslušníka oddělení prevence a stížností.

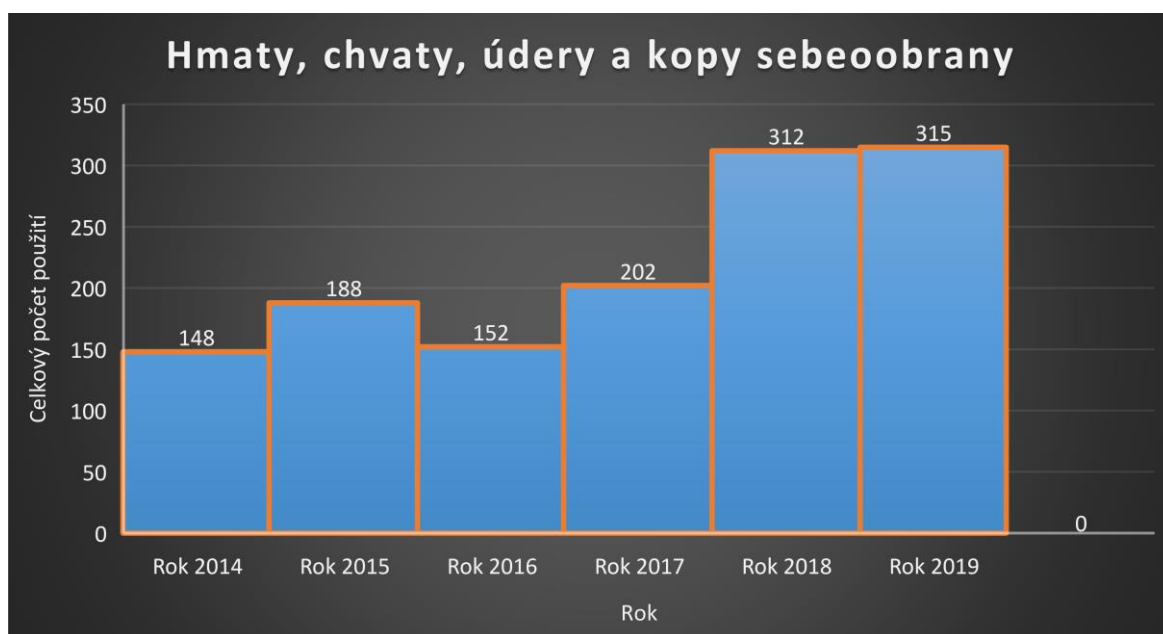
Bezmála 60 procent všech provedených zákroků proběhlo na ubytovnách obviněných a odsouzených osob, dále na OVKT, při předvádění k lékaři, v kancelářích zaměstnanců a příslušníků, ale také na vycházkových dvorech, v justičních objektech a prohlídkových místnostech (Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2019).

Graf 6 – Frekvence použití DP – rok 2019

(Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2019)

4.7 Vývoj četnosti použití hmatů, chvatů, úderů a kopů sebeobrany za jednotlivé roky

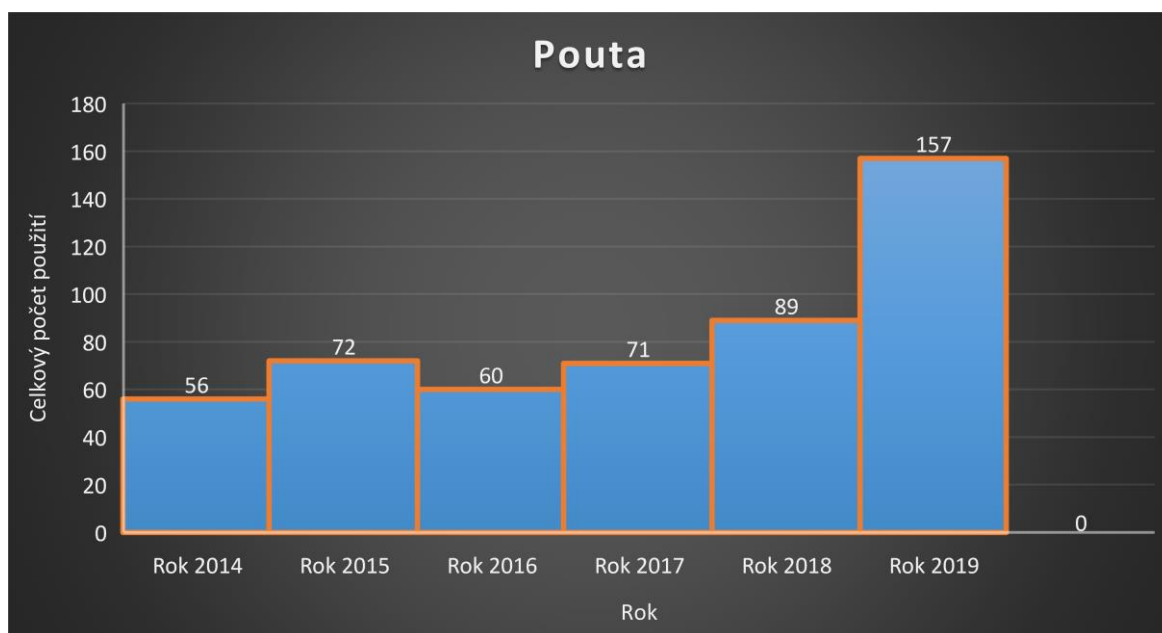

Graf 7 – Vývoj četnosti – hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany

(Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2014 – 2019)

V případě zaměření se na nejvyužívanější donucovací prostředky dle oficiálních statistických ročenek VS ČR je pro nás podstatné zjištění, jakou tendenci a jaký vývoj tyto prostředky mají. V případě hmatů, chvatů, úderů a kopů sebeobrany je zřejmé, že až na rok 2016, kdy došlo k minimálnímu poklesu frekvence použití, se postupně četnost tohoto prostředku rok od roku navyšuje. Alarmující je především fakt, že celkový počet použití hmatů, chvatů, úderů a kopů sebeobrany se od roku 2014 do roku 2019 více než zdvojnásobil a představuje 112, 8procentní nárůst.

4.8 Vývoj četnosti použití pout za jednotlivé roky

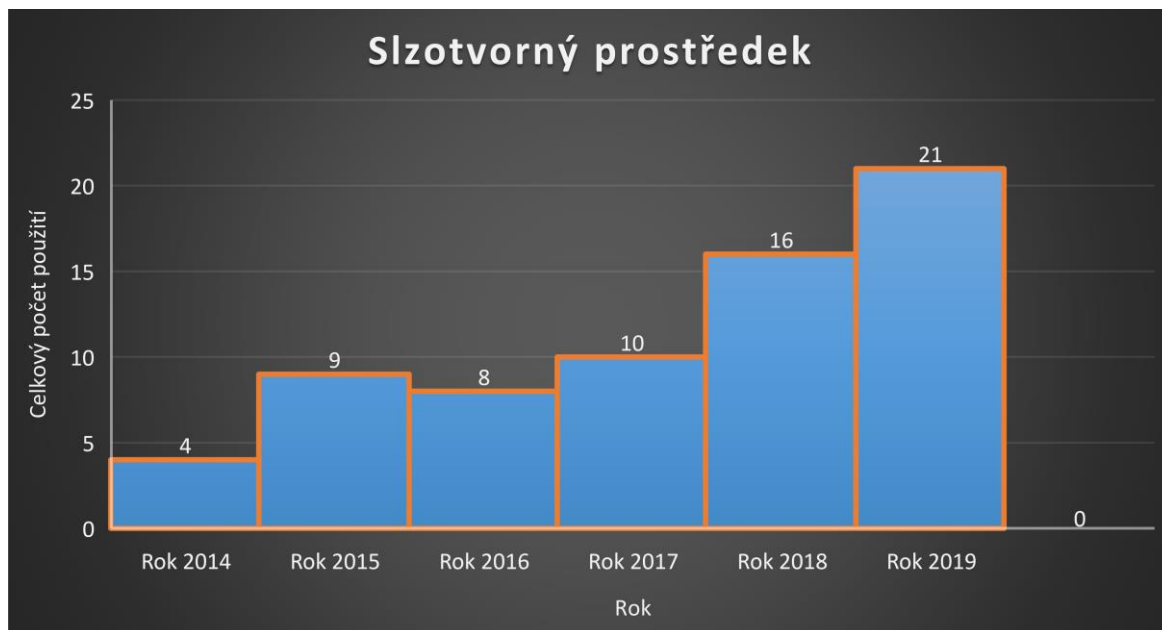

Graf 8 – Vývoj četnosti – pouta

(Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2014 – 2019)

V případě pout se jedná o donucovací prostředek, který je využíván pro zajištění nebezpečných osob po provedeném zákroku. Ve většině případů dochází k využití pout po provedení hmatů, chvatů, úderů a kopů sebeobrany. Statistické ročenky uvádějí pouze ty případy, které vycházejí z provedeného služebního zákroku. Ostatní případy, kdy se pouta využívají jako preventivní bezpečnostní opatření ve statistikách uvedeny nejsou. Z pohledu četnosti je důležité opět zmínit celkový nárůst počtu případů, kdy od roku 2014 do roku 2019 došlo ke 180procentímu nárůstu.

4.9 Vývoj četnosti použití slzotvorných prostředků za jednotlivé roky

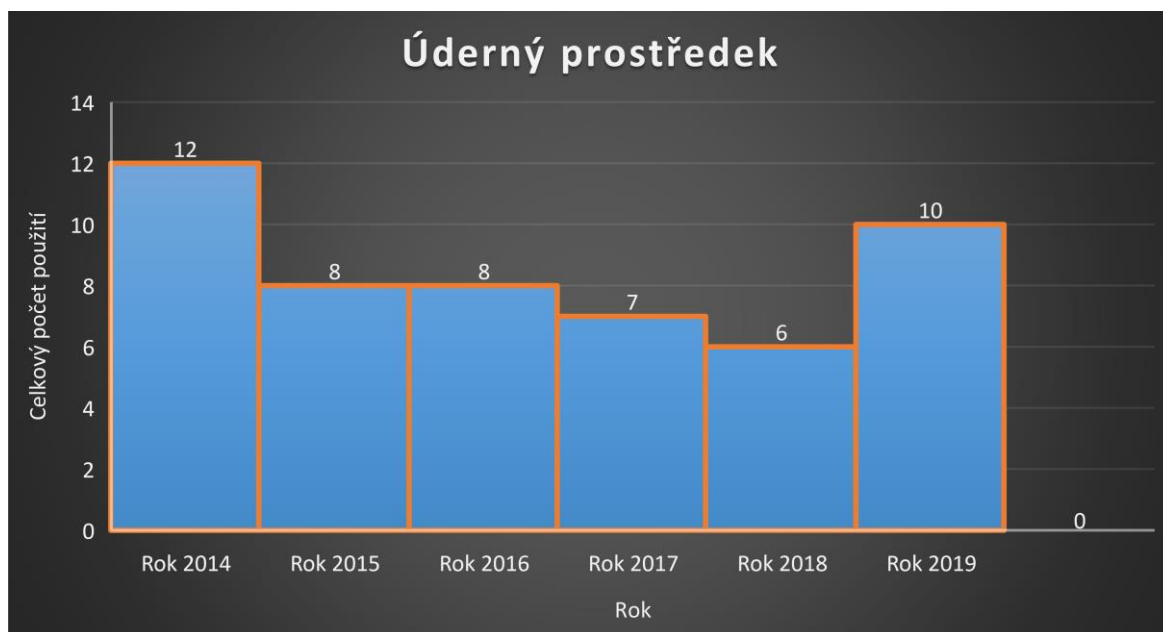

Graf 9 – Vývoj četnosti – slzotvorné prostředky

(Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2014 – 2019)

Jak je vidět na grafu za jednotlivé roky, slzotvorné prostředky nepatří k donucovacím prostředkům, které by se daly označit za pravidelně využívané. Tento prostředek je svým způsobem účinný, ale ve vězeňském prostředí často nepoužitelný. V krajní nouzi může znamenat vysvobození, ale ve spoustě případů také může dojít k vyřazení sebe sama při probíhající mimořádné události. Ve spoustě případů je časová prodleva tak krátká, že jeho aktivace a následné použití představuje vysoké riziko s ohledem na provedení zákroku. Při pohledu na celkové počty je možné dedukovat, že tyto počty jsou poměrně nízké, když dojde k zamyšlení, že se jedná o počty použití za všechny organizační jednotky a za delší časové období. Vývoj četnosti použití od roku 2014 do roku 2019 představuje 450procentní nárůst použití tohoto donucovacího prostředku, což pouze potvrzuje a dokládá jeho důležitost ve výbavě členů Vězeňské služby i přes poměrně malé počty využití.

4.10 Vývoj četnosti použití úderných prostředků za jednotlivé roky

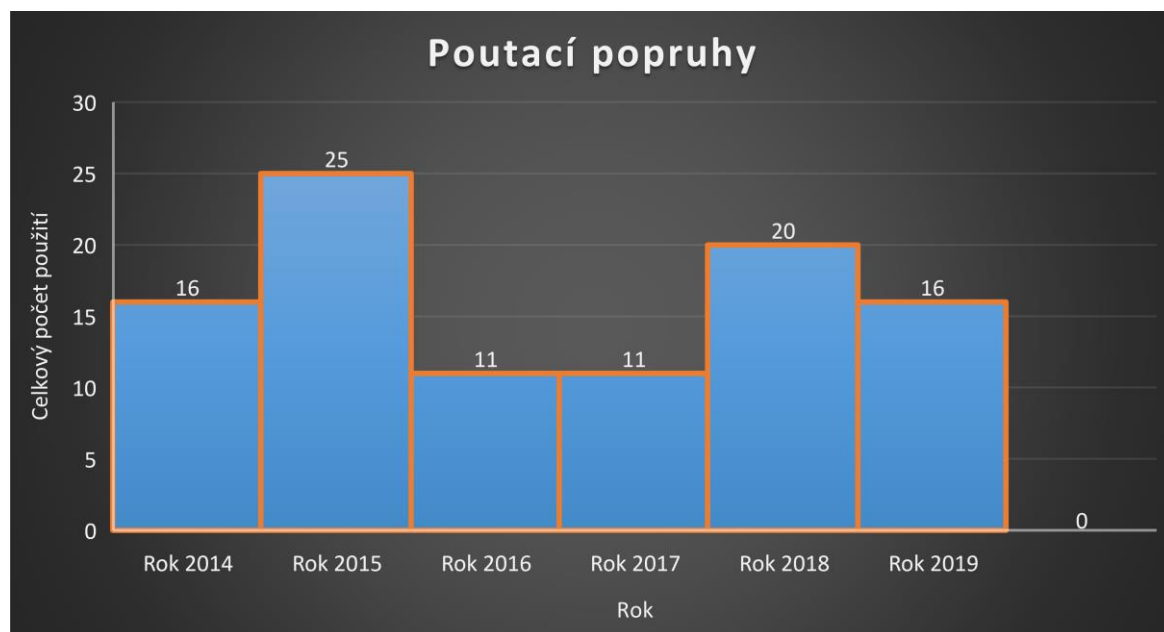

Graf 10 – Vývoj četnosti – úderné prostředky

(Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2014 – 2019)

Ve většině případů si veřejnost pod pojmem vězeňský dozorce představí osobu, která má ve své výbavě obušek a také jej velice často využívá. Tento donucovací prostředek má dlouhý historický vývoj a zajisté bylo jeho využití v každé době poměrně důležité. S novou dobou a s aplikací Evropských vězeňských pravidel přicházejí také nové trendy, vězeňství se humanizuje a doby, kdy bylo používání obušku jedinou účinnou metodou při provádění služebního zákroku, jsou dávno pryč. Při pohledu na vývoj za jednotlivé roky dochází k ujasnění, že použití obušku nebo jiného úderného prostředku se od roku 2014 do roku 2019 drží na hodnotě, která nepřevyšuje číslo 10.

4.11 Vývoj četnosti použití poutacích popruhů za jednotlivé roky

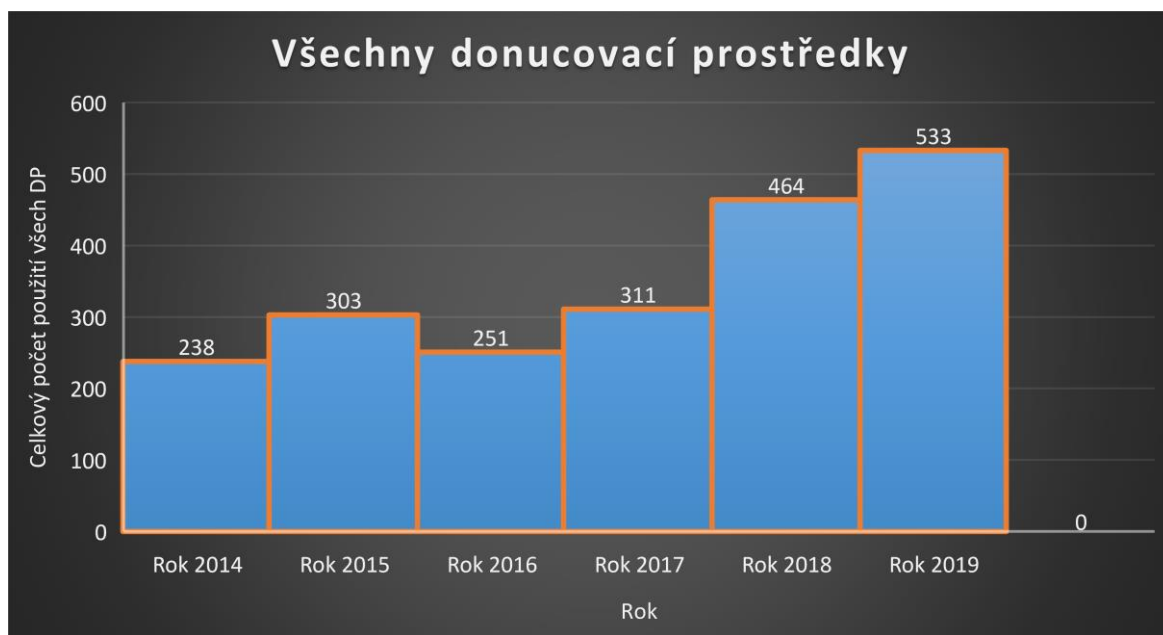

Graf 11 – Vývoj četnosti – poutací popruhy

(Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2014 – 2019)

Posledním graficky znázorněným donucovacím prostředkem jsou poutací popruhy. Tyto popruhy jsou používány především jako prostředek, který slouží ke zklidnění nebezpečných pachatelů a jejich následného zajištění.

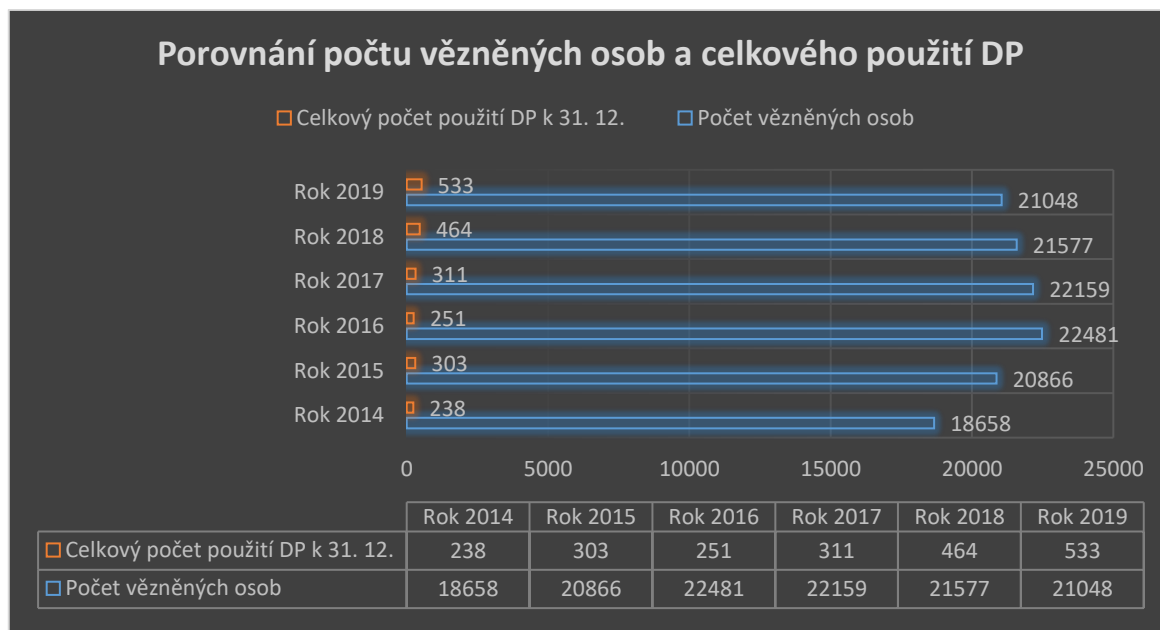
4.12 Celkové počty použití všech donucovacích prostředků v letech 2014 až 2019

Graf 12 – Vývoj četnosti použití všech DP od roku 2014 do roku 2019

(Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2014 – 2019)

S ohledem na celkový vývoj četnosti použití všech donucovacích prostředků je důležité také zahrnout počty vězněných osob, které budou znázorněny v dalším grafu, a to vždy k poslednímu dni daného roku. Tyto počty mohou hrát s ohledem na celkové počty využití všech donucovacích prostředků podstatnou roli. Bude to tedy znamenat přímou úměru? Čím více vězněných osob, tím větší počet využití donucovacích prostředků? Nebo bude nutné přemýšlet nad jinými faktory, které mají svůj význam v kontextu celkových počtů?

Graf 13 – Porovnání počtu vězňených osob a celkového použití DP

(Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2014 – 2019)

Při pohledu na poslední graf je viditelné, že celkový počet vězňených osob nehraje příliš roli při četnosti a frekvenci použití donucovacích prostředků. V roce 2014 byl celkový počet vězňených osob 18658 a dalo by se očekávat, že celkový počet použití jednotlivých donucovacích prostředků se bude postupně zvyšovat. Tento trend se začal projevovat až v roce 2016, přičemž od tohoto roku se četnost použití do roku 2019 více než zdvojnásobila, a to během pouhých tří let. Při pohledu na rok 2019 dále dochází ke zjištění, že při celkovém počtu 21 048 osob bylo použito 533 donucovacích prostředků, a to při porovnání s rokem 2015, kdy byl v českých věznicích podobný počet vězňených osob znamená, že došlo k 75procentnímu nárůstu použití donucovacích prostředků. Z tohoto pohledu je patrné, že celkový počet vězňených osob nemá na celkový počet použití donucovacích prostředků tak významný vliv, ale faktory ovlivňující frekvenci použití jsou odlišné.

Mezi tyto faktory je nutné zařadit především neustále se zvyšující trestnou činnost vycházející z drogové problematiky a požívání alkoholických nápojů, kdy tyto formy závislosti mají přímý vliv na samotný výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody. Z toho je patrné, že při nedostatku dávek jednotlivých návykových látek a alkoholických nápojů dochází k abstinčním příznakům, které následně zvyšují stres, nervozitu, podrážděnost a agresivitu. Ta je následně přenášena také na výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody, kdy těmto osobám musí být dodávány medikamenty a musí být tlumeny jejich abstinční

příznaky, přičemž to není možné při takovém počtu vězňů zajišťovat neustále a pravidelně. Z toho vyplývá, že tyto osoby jsou agresivní a může docházet k narušení vnitřní bezpečnosti a pořádku s následným použitím jednotlivých donucovacích prostředků pro zajištění bezpečnosti. Další faktor, který ovlivňuje četnost použití donucovacích prostředků během posledních let, je především absolutní neúcta a nerespektování příslušníků ozbrojených složek, přičemž hlavní činností osob je zejména porušování stanovených opatření, zviditelnění se pomocí sociálních sítí a další podobné aktivity za účelem ponížení zasahujících příslušníků. S ohledem na bezpečnostní opatření jsou tyto faktory v prostředí Vězeňské služby částečně eliminovány, jelikož použití mobilních telefonů je během výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody zakázáno.

5 SWOT ANALÝZA V KONTEXTU ZAJIŠTĚNÍ BEZPEČNOSTI PŘÍSLUŠNÍKŮ

Swot analýza je metoda analýzy rizik, která je vhodná pro celkové zhodnocení zajištění bezpečnosti příslušníků Vězeňské služby. V rámci této metody jsou postupně zhodnoceny faktory vnější, ale také vnitřní. Tato metoda je ideálním prostředkem, jak zjistit a definovat všechny možné záměry daného subjektu.

Swot analýza je rozdělena do dvou skupin. První skupinu tvoří vnitřní faktory, mezi které patří:

- **Silné stránky (S) a**
- **Slabé stránky (W).**

Druhá část se naopak dotýká vnějších faktorů, kde patří:

- **Příležitosti (O) a**
- **Hrozby (T).**

V rámci této metody budou přehledně vyjmenovány všechny silné stránky, slabé stránky, příležitosti i hrozby, které jsou významné pro zajištění bezpečnosti příslušníků Vězeňské služby. Výchozím bodem pro zpracování analýzy budou především data, která byla zpracována a vyhodnocena ve 4. kapitole této práce (ManagementMania.com, ©2020).

5.1 Silné stránky Vězeňské služby

Současné silné stránky Vězeňské služby ČR jsou:

- **Vybavení – TASER X2** - Mezi silné stránky Vězeňské služby je nutné zařadit zejména snahu o doplnění obranných prostředků, které mají přímý vliv na celkovou bezpečnost zejména při vzniku mimořádných událostí. Mezi tyto prostředky patří nové Tasery X2, kterými byly vybaveny všechny organizační jednotky.
- **Vybavení – automatická zbraň CZ SCORPION EVO 3** - V kontextu vybavení obrannými prostředky je Vězeňská služba momentálně také připravena na eskorty, které jsou vedeny jako MBO, kdy se jedná o zajištění eskort zvláště nebezpečných osob s mimořádným bezpečnostním opatřením. K tomuto se využívají nové automatické palné zbraně vhodné pro tyto účely.

- **Vybavení – modulární balistické vesty MOK CZ 4M RAPTOR 2.0.** - Další vybavení, které je využíváno zejména při provádění bezpečnostních eskort dle metodiky MBO, jsou nové modulární obleky, které chrání tělo před střelným nebo také bodnořezným poraněním. Tyto modulární obleky znamenají významný krok pro komplexní zajištění bezpečnosti příslušníků z pohledu jejich ochrany při eskortách k soudnímu jednání, do zdravotnických zařízení, k umístění nebo přemístění mezi věznicemi a v neposlední řadě také v rámci vyhoštění nebezpečných osob.
- **Vybavení – ochranné prostředky** – Vězeňská služba musí pomýšlet také na vybavení příslušníků a civilních zaměstnanců ochrannými prostředky. Tyto logistické procesy jsou silnou stránkou Vězeňské služby. V rámci vlastních zkušeností je na místě uvést např. vybavení a neustálé doplňování ochranných prostředků pro ochranu dýchacích cest, vybavení všech oddělení dezinfekčními prostředky a také vybavení, které je využíváno při požárním zásahu nebo v případě zdravotních potíží.

5.2 Slabé stránky Vězeňské služby

Současné slabé stránky Vězeňské služby ČR jsou:

- **Fyzická příprava** – Fyzická příprava je ověřována při nástupu a dále každoročně při fyzických prověrkách. Každý příslušník by se měl především sám udržovat v odpovídající fyzické kondici, ale v rámci bezpečnostního sboru by měl být věnován určitý čas, který budou mít příslušníci na sebezlepšování svých fyzických předpokladů. Takový čas příslušníci nemají, a to především z důvodu nedostatečného obsazení tabulkových míst a s tím spojených přesčasových hodin, a dále z důvodu výpomoci v jiných organizačních jednotkách.
- **Sebeobrana** – Dále je důležité zařadit do slabých stránek také výcvik sebeobrany, která je jednou z nejdůležitějších činností v rámci bezpečnostního sboru. Příslušník musí být schopen se bránit při napadení a tomu předchází odpovídající příprava. Časová dotace na výcvik sebeobrany je poměrně nízká, a to ze stejných důvodů, jako je tomu u přípravy fyzické.
- **Střelecká příprava** – Vězeňská služba je ozbrojenou bezpečnostní složkou, která má ve své výbavě také řadu střelných zbraní. První střelecká příprava probíhá ve školicím středisku ve Stráži pod Ralskem a dále každoročně v rámci

organizačních jednotek. Tato příprava je prováděna jednou až dvakrát ročně s ohledem na služební zařazení, a to se zdá být velmi málo při hrozbách, které mohou nastat při provádění eskort.

- **Taktická příprava** – V případě taktické přípravy se jedná o stejné problémy, jako u výše zmíněných slabých stránek. Z pohledu určitého zlepšení je nutné zmínit, že VS ČR na těchto slabých stránkách neustále pracuje a v rámci fyzické, střelecké, taktické přípravy a sebeobranu vznikly nové pozice metodiků, kteří se budou starat o jejich provádění.

5.3 Příležitosti Vězeňské služby

Současné příležitosti Vězeňské služby ČR jsou:

- **Vybavení – krátké palné zbraně** – První příležitostí jsou nové krátké palné zbraně, které by mohly nahrazovat současné zbraně CZ 75. Tyto zbraně jsou poměrně oblíbené, ale s ohledem na komfort nošení, ergonomii a další parametry je vhodné zvážit jejich nahrazení. Jedním z důvodů je také jejich stáří a celková životnost, která může znamenat zvýšené riziko při pobíhajícím nebezpečném zákroku.
- **Letištní skenery osob** – Zavedení letištních skenerů osob by měla být příležitost, která bude v nejbližších letech realizována. Nejzásadnější problém při zajištění bezpečnosti příslušníků tvoří především vnášení nepovolených předmětů do organizačních jednotek nebo soudních budov. Tyto skenery by znamenaly daleko lepší funkčnost a odhalitelnost věcí s nízkým obsahem kovu, případně keramických chladných zbraní. Další problematiku tvoří také pronášení různých omamných látek, které mají vysoký vliv na vnímání reality vězněných osob a mohou znamenat bezpečnostní riziko pro příslušníky a další zaměstnance VS ČR.
- **Zkvalitnění výcviku** – Z pohledu bezpečnosti představuje jednu z příležitostí provádění samotného výcviku na všech úrovních. Jedná se o všechny úrovně řízení až po samotné příslušníky v koordinaci s civilními zaměstnanci.
- **Výcvik modelových situací** – V rámci zajištění bezpečnosti je vhodné zavedení nácviku modelových situací prostřednictvím metodiků služební a střelecké přípravy. Modelové situace by měly sloužit k sebezdokonalení se v případě provádění služebního zákroku s ohledem na jednotlivé typy nebezpečných osob, které představují určitou hrozbu.

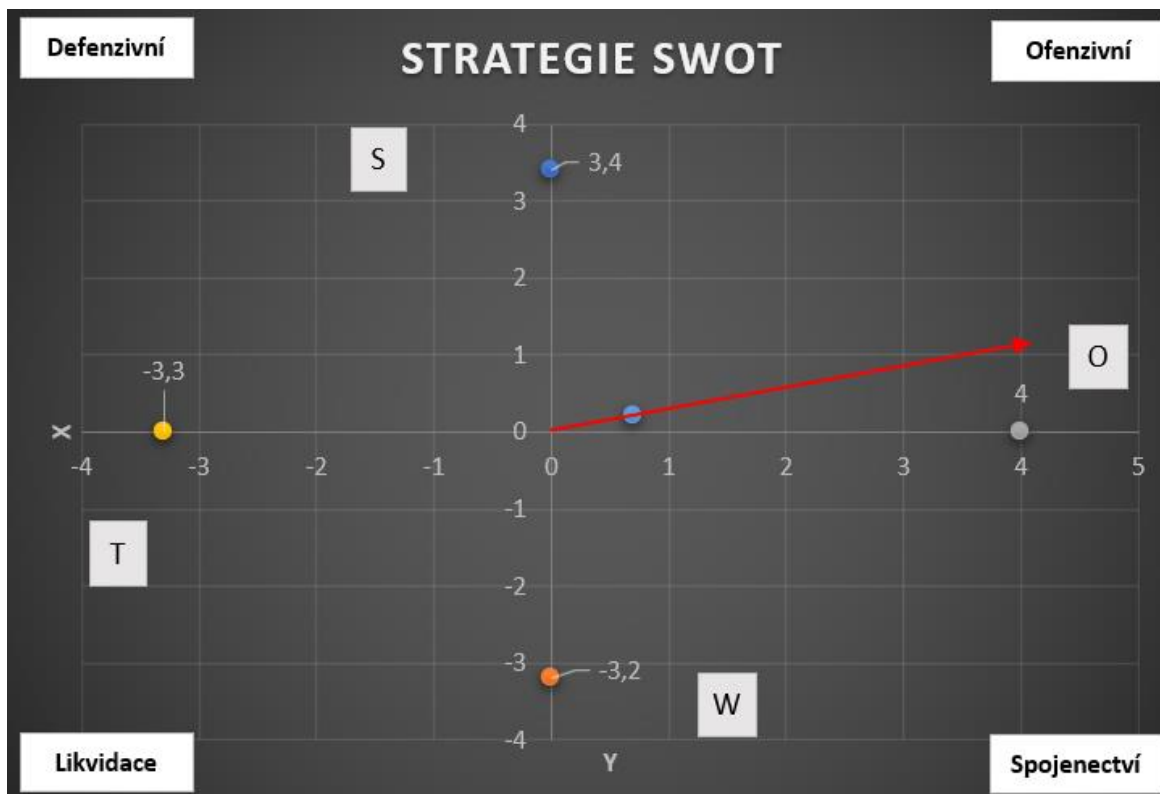
5.4 Hrozby Vězeňské služby

Současné hrozby Vězeňské služby ČR jsou:

- **Nevyhovující operační střediska** – Životnost, přetíženost a nevyhovující bezpečnostní systémy mohou znamenat zvýšené riziko. Zde se jedná především o správnou lokaci místa vzniku mimořádné události, požárního poplachu a s tím spojené komunikace a dalších úkonů nutných pro zvládnutí krizové situace.
- **Personální zabezpečení** – Přetěžování zaměstnanců a příslušníků představuje jednu z největších hrozeb vůbec. Samotné rizikové prostředí, desítky až stovky hodin přesčasů a další s tím spojené komplikace často znamenají, že velká část příslušníků končí ihned po absolvování kurzu základní odborné přípravy. U těch ostatních se mohou projevit především problémy zdravotní a psychické, které mohou být příčinou syndromu vyhoření a dalších závažných onemocnění.
- **Vybavení eskortních vozidel** – Provádění eskort je jednou z hlavních činností VS ČR, a i přesto je většina vozidel nevybavena lokátory GPS, které mohou být v případě napadení a pokusu o osvobození osob bez jakékoliv pomoci. Tato hrozba se řadí na úplný vrchol a je nutné okamžité sjednání nápravy pro zajištění bezpečnosti.
- **Psychický stav příslušníků** – Hrozba zhoršeného psychického stavu příslušníků souvisí přímo s personální politikou. Jedná se především o nenaplnění tabulkových míst a s tím spojených přesčasových hodin a nedostatečného času pro regeneraci. Další příčinou může být finanční ohodnocení nebo samotný proces při nástupu nových příslušníků, kterým je během ZOP sníženo platové ohodnocení a s ohledem na zdlouhavý přijímací proces spousta z nich končí.

Tabulka 3 - výpočet SWOT analýzy

Interní část	Silné stránky	V	H	VH		Slabé stránky	V	H	VH
	1.	Taser X2	0,2	3	0,6	1.	Fyzická příprava	0,2	-2
2.	CZ scorpion evo 3	0,3	4	1,2	2.	Sebeobrana	0,3	-4	-1,2
3.	Modulární balistické obleky	0,3	4	1,2	3.	Střelecká příprava	0,3	-4	-1,2
4.	Ochranné prostředky	0,2	2	0,4	4.	Taktická příprava	0,2	-2	-0,4
	Součet	1		3,4		Součet	1		-3,2
Externí část	Příležitosti	V	H	VH		Hrozby	V	H	VH
	1.	Nové krátké palné zbraně	0,3	4	1,2	1.	Nevyhovující operační střediska	0,3	-3
2.	Letištní skenery osob	0,4	5	2	2.	Personální zabezpečení	0,1	-2	-0,2
3.	Zkvalitnění výcviku	0,2	3	0,6	3.	Vybavení eskortních vozidel	0,4	-4	-1,6
4.	Výcvik modelových situací	0,1	2	0,2	4.	Psychický stav příslušníků	0,2	-3	-0,6
	Součet	1		4		Součet	1		-3,3

Obrázek 7 - strategie SWOT ANALÝZY

Výsledným faktorem je tedy strategie ofenzivní. V případě Vězeňské služby je nutné zaměřit se především na využívání silných stránek, kde jsou zařazeny nové obranné prostředky a současně ve stejném duchu také inovovat bezpečnostní sbor dalšími bezpečnostními prvky v podobě příležitostí, které budou mít zásadní vliv na komplexní zajištění bezpečnosti nejen příslušníků, ale také samotného sboru v rámci eliminace vnějších a vnitřních hrozeb. Na základě této analýzy budou dále provedeny návrhy na dovybavení bezpečnostního sboru.

5.5 Návrhy na možné zlepšení a dovybavení příslušníků v rámci zajištění bezpečnosti

V rámci zkvalitnění bezpečnostního prostředí a samotné bezpečnosti příslušníků a dalších osob jsou navrženy tyto návrhy na zlepšení:

Zkvalitnění služební přípravy včetně zavedení modelových situací

Bylo by možné toto definovat jako preventivní opatření nebo také přístup k samotnému získávání návyků, které hrají klíčovou roli v každodenním služebním režimu příslušníků. Služební režim přináší každým dnem nové poznatky, ale také hrozby, přičemž nebezpeční pachatelé mají dostatek času věnovat se výrobě různých předmětů a dalších věcí, které by mohly ohrozit bezpečnost personálu. Z tohoto důvodu je nutné okamžité navýšení výcvikových hodin v případě taktické, fyzické, a střelecké přípravy.

Je navrženo následující:

Výcvik příslušníků

- **Fyzická příprava** – umožnit příslušníkům v rámci služebního zařazení fyzickou přípravu, a to nejméně po dobu dvou hodin každý pracovní týden – jednalo by se o nejméně 8 hodin měsíčně během pracovní doby, které mohou být využity pro nabrání svalové hmoty nebo zvýšení aerobního potenciálu.
- **Střelecká příprava** – v případě střelecké přípravy se zaměřit na navýšení výcvikových cvičení, a to nejméně na 4 cvičení během jednoho kalendářního roku pro každého příslušníka. V rámci těchto cvičení je vhodné zavedení modelových situací, které mohou nastat v případě napadení eskortního vozidla, narušení vnější a vnitřní bezpečnosti a samotné obrany areálu organizační jednotky.

- **Taktická příprava** – tento druh přípravy by měl probíhat neustále, a to s ohledem na všechny nové a potencionální hrozby. Taktická příprava by měla zahrnovat zejména ověření a přípravu samotné koordinace a postupů v případě vzniku mimořádné události. Proto je nutné zařadit taktickou přípravu do služebního procesu v počtu nejméně dvou hodin každý měsíc.
- **Sebeobrana** – za využití znalostí a zkušeností metodiků je nutné zavedení také výcviku sebeobrany, která patří k jedné z nejdůležitějších činností. Hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany byly vyhodnoceny jako nejčastěji využívaný donucovací prostředek u VS ČR. Je tedy nutné navrhnout výcvik sebeobrany nejméně v počtu dvou hodin každý měsíc.

Přezbrojení - nové krátké palné zbraně Glock 17 – 5 generace

V kontextu přezbrojení dlouhými palnými zbraněmi, které nahrazovaly zastaralé samopaly Scorpion vzor. 61 je nutné se zaměřit také na krátké palné zbraně. V tomto ohledu je vhodnou variantou přezbrojení na zbraň Glock 17 nejnovější generace, která je s ohledem na komfort nošení a spolehlivost nejvhodnějším nástupcem zbraní CZ 75. Jedná se o nejpoužívanější zbraň bezpečnostních ozbrojených složek po celém světě. Hlavní výhoda spočívá zejména v její hmotnosti, která je o třetinu nižší než u současně používaných krátkých palných zbraní. Další výhodou je vyšší kapacita zásobníku, která může být z bezpečnostního hlediska při vzniku mimořádné události zásadní a klíčová.

Při kompletním přezbrojení bezpečnostního sboru by se jednalo při počtu přibližně 7500 příslušníků a dále při průměrné ceně za jednu zbraň v hodnotě 18 900 Kč o celkovou investici ve výši 141 750 000 Kč (Glock Shop, © 2021).

Vybavení všech eskortních vozidel GPS sledováním

Nejčastější činností příslušníků vězeňské stráže je provádění eskort obviněných a odsouzených osob. Při této činnosti je největší riziko vzniku mimořádné události, kdy existuje zejména hrozba napadení eskortního vozidla, přičemž tyto vozidla mnohdy převážejí i několik desítek vězněných osob. Je nutné poznamenat, že jediné spojení probíhá pomocí mobilních zařízení a v případě vzniku mimořádné události neexistuje žádná forma skrytého hlášení a předání informací při vzniku mimořádné události. Při krátkém pohledu do statistických ročenek za rok 2019 je možné dedukovat, že v tomto roce bylo eskortováno celkem 112 339 osob, přičemž největší zastoupení mají právě eskorty dálkové, tedy k umístění a přemístění mezi věznicemi (Statistická ročenka Vězeňské služby ČR, 2019).

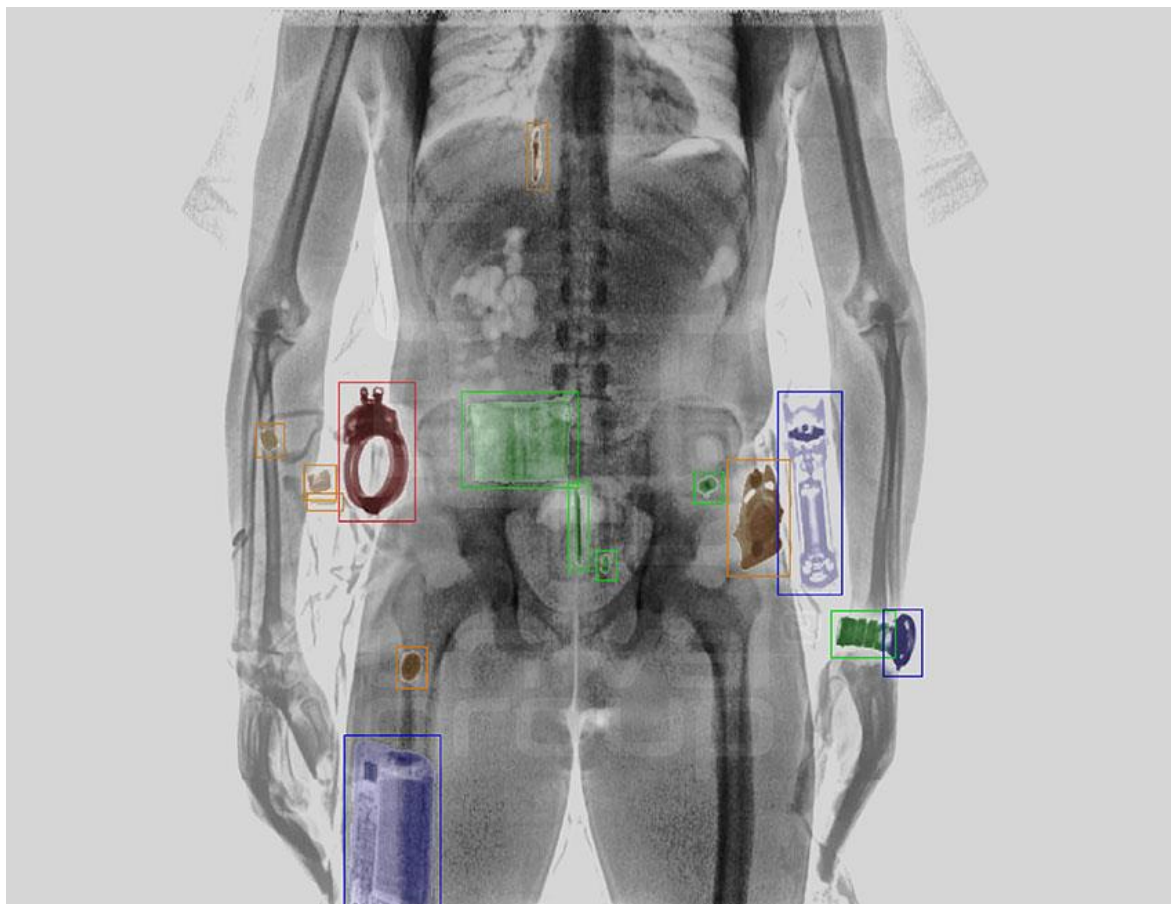
Jaká by byla celková výše investice? V momentě, kdy vozový park Vězeňské služby čítá přibližně 200 eskortních vozidel a cena za jeden GPS lokátor se pohybuje v přibližné výši 1750 Kč, by se jednalo o celkovou investice za vybavení všech vozidel GPS lokátory 350 000 Kč. Dále je nutné zohlednit náklady na vybavení místností, ve kterých bude probíhat sledování, a měsíční náklady na provoz, které jsou u každé společnosti rozdílné (GPSHlídač.cz - satelitní sledování vozidel, © 2021).

Letištní skenery osob

Jak je již zmíněno ve SWOT analýze, jednu z příležitostí představují také nové letištní skenery osob, které by bylo vhodné umístit na všechny dozorčí stanoviště při vstupech do objektu areálu. Vstupy do objektů představují jedno ze slabých míst a je nutné jejich komplexní zabezpečení nejmodernější technikou, která momentálně existuje. Z tohoto důvodu je nutné navrhnout vybavení nejnovějšími letištními skenery osob, které dokážou skenovat tělo vstupující osoby a následně během pouhých 5 sekund odhalit: elektroniku, výbušniny, rozbušky, keramické chladné zbraně, kapaliny a také narkotika, které představují v současné době jeden z největších problémů s ohledem na jejich náročnou detekci v případě jejich distribuce do vězeňských zařízení.

Z toho je možné dedukovat, že je vhodné dovybavit organizační jednotky zařízením COMPASS SMART X-RAY, které je díky své konstrukci lehké a snadno přemístitelné, zahrnuje zdravotní standart pro zdravotní nezávadnost, a především obsahuje software pro detekci drog (Unival group, © 2021).

Přesnou cenu za konkrétní zařízení nebylo možné dohledat. V případě pražského letiště byla celková investice za 7 kusů podobných zařízení přibližně 30 milionů Kč. V ČR je 35 organizačních jednotek, přičemž každá z nich má přibližně dva vstupy do objektu. Z toho lze usuzovat, že celková investice za 70 zařízení do všech organizačních jednotek by se pohybovala přibližně okolo 300 milionů Kč.

Obrázek 8 - skenování těla pomocí COMPASS SMART X-RAY

Zdroj: Unival group, © 2021

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala problematikou zajištění bezpečnosti příslušníků Vězeňské služby ČR, přičemž důležitost práce byla dána především samotným fungováním této bezpečnostní ozbrojené složky v kontextu vybavení obrannými, ochrannými a dalšími bezpečnostními prvky. Cílem bakalářské práce bylo provedení předmětné rešerše v oblasti této ozbrojené bezpečnostní složky, a především analýza současných bezpečnostních prvků a dalších prostředků, které mají primární vliv na zajištění bezpečnosti příslušníků Vězeňské služby. V rámci zmíněné analýzy byly provedeny grafické přehledy, následovala Swot analýza s výpočtem a výstupem těchto analýz byly jednotlivé návrhy na dovybavení a případné opatření pro zvýšení bezpečnosti příslušníků.

Jak již bylo zmíněno, první část bakalářské práce byla vypracována na úrovni teoretické roviny. V první řadě byla uvedena působnost Vězeňské služby ČR v oblasti bezpečnostní politiky státu. Dále byly zmíněny tuzemské právní normy, a to současně s uvedením dokumentů zahraničních, které jsou klíčové pro rozvoj vězeňství po celém světě a v rámci kterých je Vězeňská služba ČR povinna fungovat. Dále byl uveden také historický vývoj od vzniku samostatné České republiky a Koncepce vězeňství do roku 2025, která je svojí strukturou označována jako hlavní plánovací a strategický dokument Vězeňské služby ČR. Po základním uvedení do problematiky Vězeňské služby bylo nutné vyjmenovat hlavní obranné a ochranné prostředky, na základě čehož byla v praktické části dále provedena analýza a byly navrženy možné změny pro zlepšení bezpečnostní situace a případné dovybavení příslušníků Vězeňské služby.

S ohledem na případné dovybavení bylo v praktické části práce nejprve nutné graficky vyhodnotit četnost používání donucovacích prostředků dle oficiálních statistik Vězeňské služby, kdy tyto informace a data byly přehledně vloženy do tabulek a grafů, a na základě čehož bylo možné si utvořit jakýsi ucelený systém, který bude definovat jednotlivé oblasti vybavení, které jsou nejčastěji využívány a na základě čehož bude možné dále analyzovat současnou bezpečnostní situaci příslušníků. K tomuto také došlo a za využití SWOT analýzy byly provedeny výpočty kritických oblastí, ale také možných příležitostí a současných silných stránek, které jsou důležité z pohledu bezpečnosti. V rámci získaných dat a provedené analýzy bylo zjištěno, že je nutné Vězeňskou službu efektivně financovat a dovybavit novými obrannými prostředky a dalšími bezpečnostními prvky, které zajistí její efektivní fungování do dalších let, které mohou být poměrně náročné a kritické v kontextu zhoršující se bezpečnostní situace ve světě.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ADAMEC, Vilém et al., 2012. *Základy organizace a řízení bezpečnosti v České republice*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství. ISBN 978-80-7385-123-1.

ADAMEC, Martin, 2016. Prokuratura a její vývoj na našem území. *Epravo.cz* [online]. Praha [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/prokuratura-a-její-vyvoj-na-nasem-uzemi-102856.html>

Aktualizace mezinárodních vězeňských pravidel, 2020. *Ombudsman: Veřejný ochránce práv* [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/aktualizace-mezinarodnich-vezenskych-pravidel/>

AUSTRIA, 2015. *The United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners*. In: . Vienna International Centre: Justice Section, Division for Operations. Dostupné také z: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Brochure_on_the_UN_SMRs.pdf

Balistická vesta CZ 4M CZ 4M RAPTOR 2.0: Balistické vesty, © 2021. 4M Tactical [online]. Praha - Břevnov [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://4msystems.cz/cs/balisticka-vesta-cz-4m-cz-4m-raptor-2-0-varianta-e-d-2835.html>

Bojový řád jednotek požární ochrany: Metodické listy, © 2020. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Praha [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/bojovy-rad-jednotek-pozarni-ochrany-v-dokumentech-491249.aspx>

BRUNOVÁ, Markéta, 2020. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges. ISBN 978-80-7502-408-4.

ČESKO. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-345>

ČESKO. Vyhláška č. 345/1999 Sb. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169>

ČESKO. Vyhláška č. 109/1994 Sb. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu vazby. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-109>

ČESKO. Zákon č. 169/1999 Sb. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169>

ČESKO. Zákon č. 239/2000 Sb. Zákon o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>

ČESKO. Zákon č. 293/1993 Sb. Zákon o výkonu vazby. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-293>

ČESKO. Zákon č. 555/1992 Sb., Zákon České národní rady o Vězeňské a justiční strážní České republiky. In: *Sbírka zákonů*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555>

ČZ model 75: Pistole a revolvery, © 2020. *VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV PRAHA* [online]. Praha: Vojenský historický ústav [cit. 2021-03-14]. Dostupné také z: <http://www.vhu.cz/exhibit/cz-model-75/>

European Prison Rules, 2006. In: . Strasbourg Cedex: Council of Europe Publishing. Dostupné také z: <https://rm.coe.int/european-prison-rules-978-92-871-5982-3/16806ab9ae>

Glock 17 Gen5, 2021. Glock Shop [online]. Brno [cit. 2021-04-09]. Dostupné také z: <https://glockshop.cz/rada-standard/609-glock-17-gen5.html>

GPS sledování vozidel pro všechny, © 2021. GPS hlídač: satelitní sledování vozidel [online]. [cit.2021-04-09]. Dostupné také z: https://www.gpshlidac.cz/?gclid=EAiaIQobChMIj_-GqqHx7wIV2hB7Ch3ypgYUEAAYAiAAEgKixfD_BwE

Hasicí deka, rouška 1,2 x 1,8 m: Ostatní výzbroj, © 2015. *JAN BENDA: Požární služby* [online]. Vejprnice [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.pozarni-zbozi.cz/eshop-hasici-deka-rouska-1-2-x-1-8-m.html>

JIRÁSEK, Jiří et al., 2013. *Ústavní základy organizace státu*. Praha: Leges. ISBN 978-80-87576-57-1.

Komise OSN přijala revizi pravidel pro zacházení s vězni, 2015. *Ombudsman: Veřejný ochránce práv* [online]. Kancelář veřejného ochránce práv [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/komise-osn-prijala-revizi-pravidel-pro-zachazeni-s-vezni/>

Koncepce vězeňství do roku 2025, 2016. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Dostupné také z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>

KNÁPKOVÁ, Danka et al., 2015. *Kompendium penologie*. Bratislava: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-8168-282-7.

Kyslíkový resuscitační přístroj Saturn OXY Comfort, © 1995-2021. *Meva* [online]. Roudnice nad Labem [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.meva.eu/cs/produkty/10332-kyslikovy-resuscitacni-pristroj-saturn-oxy-comfort.html>

MALÁ, Drahomíra, 2009. *Vězeňství po česku II. aneb Jak to Kula ve vězeňství koulí*. Blansko: DUHA Press. ISBN 978-80-87061-36-7.

MANOLEVSKI, M., 2007. *Využití teleskopického obušku u policie ČR*. Praha. Závěrečná písemná práce. Policejní akademie ČR. Katedra profesní přípravy. Vedoucí práce Aleš Blahut.

MÄSIAROVÁ, Lucie, 2014. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky*. Praha: Vězeňská služba České republiky. Dostupné také z: https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Rocenka_2014.pdf

MÄSIAROVÁ, Lucie, 2015. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky*. Praha: Vězeňská služba České republiky. Dostupné také z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Statistick%C3%A1-ro%C4%8Denka-2015.pdf>

MÄSIAROVÁ, Lucie, 2016. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky*. Praha: Vězeňská služba České republiky. Dostupné také z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Statistick%C3%A1-ro%C4%8Denka-2016.pdf>

MÄSIAROVÁ, Lucie, 2017. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky*. Praha: Vězeňská služba České republiky. Dostupné také z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2018/10/Statistick%C3%A1-ro%C4%8Denka-2017.pdf>

MÄSIAROVÁ, Lucie, 2018. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky*. Praha: Vězeňská služba České republiky. Dostupné také z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2019/05/Statistick%C3%A1-ro%C4%8Denka-2018.pdf>

MÄSIAROVÁ, Lucie, 2019. *Statistická ročenka Vězeňské služby ČR*. Praha: Vězeňská služba České republiky. Dostupné také z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2020/05/Statistick%C3%A1-ro%C4%8Denka-V%C4%9Bze%C5%88sk%C3%A9-slu%C5%BEby-%C4%8Cesk%C3%A9-republiky-za-rok-2019.pdf>

MAYNARD MA. Law of Self Defense, 2013. ISBN 978-098-8867-703

NELETÁLNÍ ZBRAŇ KRAKEN SF1, © 2021. *Army point* [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.armypoint.cz/neletalni-zbran-kraken-sf1/d-92557/>

NOVOTNÝ, František et al., 1997. *Zbraně a sebeobrana*. Praha: Goldstein & Goldstein. ISBN 80-86094-23-5.

OCHRANNÁ MASKA CM-6, © 2008-2021. *ARMED: Gear for real* [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.armed.cz/ochranna-mask-a-cm-6/>

Paralyzéry, © 2012-2020. *PARALYZÉRY.CZ: pocit bezpečí se vyplatí* [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.paralyzery.cz/paralyzery>

Pepřové spreje, © 2012-2020. *PARALYZÉRY.CZ: pocit bezpečí se vyplatí* [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.paralyzery.cz/peprovy-sprej>

Pouta: Zbraně, obrana, © 2011 - 2021. *Top-ArmyShop.cz* [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.top-armyshop.cz/pouta>

PROCHÁZKA, Roman, 2019. *Majetek a peněžní prostředky státu, se kterými je příslušná hospodařit Vězeňská služba České republiky*. Nejvyšší kontrolní úřad, (19/07). Dostupné také z: <https://www.nku.cz/assets/kon-zavery/k19007.pdf>

PROTIPOŽÁRNÍ HASICÍ KOULE, © 2021. *Traiva: Určuje směr k bezpečnosti* [online]. Ostrava [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: https://www.traiva-shop.cz/hasici-pristroje/specialni/4736-protipozarni-hasici-koule/14140/?gclid=EAIaIQobChMIrKmysoz27gIVyAJ7Ch2euQriEAQYASABEGK-NvD_BwE

Puška CZ Scorpion EVO 3 S1, © 2011-2021. *ALFA TACTICAL: Arms, military, police, outdoor, hunting* [online]. Plzeň [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.alfatactical.cz/detail/21628/puska-cz-scorpion-evo-3-s1.html>

Ruční křísící přístroje u hasičů, 2009. *Požáry.cz: ohnisko žhavých zpráv* [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.pozary.cz/clanek/15545-rucni-krisici-pristroje-u-hasicu/>

Samopal CZ SCORPION EVO 3 A1, © 2021. *CZ: For those who know* [online]. Česká zbrojovka [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.czub.cz/firearms-and-products-product/cz-scorpion-evo-3-a1>

Swot analýza: Co je Swot analýza, 2020. ManagementMania.com [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné také z: <https://managementmania.com/cs/swot-analyza>

ŠÍR, Vladan, 2016. Jeden chvat a pouta jsou na rukou. Kdo je vymyslel? *Lidovky.cz* [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/relax/zajimavosti/jeden-chvat-a-pouta-jsou-na-rukou-kdo-je-vymyslel.A161212_093507_In-zajimavosti_ape

TASER X2, © 2021. *Axon: Smart weapons* [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.axon.com/products/taser-x2>

TASER X2, © 2021. *TASER Self-Defense* [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://taser.com/products/x2-professional-series>

COMPASS SMART | X-RAY FULL BODY SCANNER, © 2021. Unival group [online]. [cit. 2021-04-09]. Dostupné také z: <https://unival-group.com/screening/people-screening/compass-smart/>

Vězeňská služba České republiky - Dodávková smlouva; objednávka - Samopal Scorpion EVO 3 s příslušenstvím, © 2016. *Ministerstvo vnitra České republiky: Registr smluv* [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://smlouvy.gov.cz/smlouva/8910827?backlink=5ueme>

Výroční zpráva za rok 2019, 2020. Praha: Vězeňská služba České republiky. Dostupné také z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2020/03/v%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD-zpr%C3%A1va-VS-%C4%8CR-2019.pdf>

Základní informace, © 2021. *GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ Vězeňské služby ČR* [online]. Praha [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/o-nas/zakladni-informace/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

EPTA	European Penitentiary Training Academies Network
VS ČR	Vězeňská služba České republiky
MPa	Megapascal
VVaT	Výkon Vazby a Trestu odnětí svobody
OPaS	Oddělení Prevence a Stížností
OVKT	Oddělení výkonu kázeňských trestů
GIBS	Generální inspekce bezpečnostních sborů
DP	Donucovací prostředek
MBO	Mimořádné bezpečnostní opatření (eskorty nebezpečných osob)
ZOP	Základní odborná příprava
PVC	Polyvinylchlorid
GŘ	Generální ředitelství

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - Mapa organizačních jednotek VSČR.....	12
Obrázek 2 - Taser X2.....	35
Obrázek 3 - Kraken SF2	36
Obrázek 4 – CZ SCORPION EVO 3.....	38
Obrázek 5 – Modulární komplet MOK CZ 4M RAPTOR – 2.0.....	40
Obrázek 6 – Plynová maska CM - 6.....	43
Obrázek 7 - strategie SWOT ANALÝZY	66
Obrázek 8 - skenování těla pomocí COMPASS SMART X-RAY.....	70

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 - rozměry Taseru X2	34
Tabulka 2 - popis funkcí Taseru X2 - viz obrázek 2	35
Tabulka 3 - výpočet SWOT analýzy.....	66

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Frekvence použití DP – rok 2014.....	47
Graf 2 – Frekvence použití DP – rok 2015.....	48
Graf 3 – Frekvence použití DP – rok 2016.....	49
Graf 4 – Frekvence použití DP – rok 2017.....	51
Graf 5 – Frekvence použití DP – rok 2018.....	52
Graf 6 – Frekvence použití DP – rok 2019.....	54
Graf 7 – Vývoj četnosti – hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany.....	54
Graf 8 – Vývoj četnosti – pouta.....	55
Graf 9 – Vývoj četnosti – slzotvorné prostředky.....	56
Graf 10 – Vývoj četnosti – úderné prostředky.....	57
Graf 11 – Vývoj četnosti – poutací popruhy.....	58
Graf 12 – Vývoj četnosti použití všech DP od roku 2014 do roku 2019.....	59
Graf 13 – Porovnání počtu vězněných osob a celkového použití DP.....	60